

UiO : **Det juridiske fakultet**

Proformaekteskap

Hensiktens betydning ved familieinnvandring til Norge

Kandidatnummer: 547

Leveringsfrist: 25.04.2015

Antall ord: 16 085

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING.....</u>	<u>1</u>
1.1	Emnet	1
1.2	Problemstilling	3
1.3	Historikk og statistikk	4
1.4	Avgrensning	5
1.5	Rettskilder og metode	6
1.6	Terminologi.....	7
<u>2</u>	<u>FAMILIEGJENFORENING FOR EKTEFELLER .....</u>	<u>9</u>
2.1	Gjeldende rett.....	9
2.1.1	Suverenitetsprinsippet og forholdet til folkeretten	9
2.1.2	Utlendingsloven.....	10
<u>3</u>	<u>PROFORMABESTEMMELSENS VILKÅR .....</u>	<u>15</u>
3.1	Det hovedsakelige formålet	15
3.2	«Kan-skjønn»	19
3.3	Beviskravet «mest sannsynlig».....	20
3.4	Vurderingstidspunktet.....	23
<u>4</u>	<u>PROFORMA-VURDERINGEN I PRAKSIS.....</u>	<u>25</u>
4.1	Innledning	25
4.2	Saksgangen.....	26
4.3	Departementets «momentliste».....	29
4.3.1	Kontakt mellom partene	32
4.3.2	Kunnskap partene har om hverandre	33
4.3.3	Felles språk	34
4.3.4	Aldersforskjell	34
4.3.5	Betaling mellom ektefellene	35
4.3.6	Atypisk ekteskap.....	36
4.3.7	Ekteskapelig historie.....	37
4.3.8	Opphold på annet grunnlag.....	38
<u>5</u>	<u>FORHOLDET TIL INTERNASJONAL RETT .....</u>	<u>39</u>
5.1	EMK.....	39

5.2	EU-direktiv om retten til familieinnvandring for tredjelandsborgere utenfor rammen av EØS-avtalen	42
5.3	Proformaekteskap i andre nordiske lands rett	42
6	<u>KRITISK KONTROLL AV ET EKTESKAP.....</u>	43
6.1	Proformabestemmelsens forutsetning	43
6.2	Utlendingsforvaltningens frihet	45
6.3	Intevju-situasjonen	46
6.4	Bostedskontroll	48
6.5	Forskjellsbehandling i saksbehandlingen.....	49
6.6	Respekten for et samliv	50
7	<u>AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....</u>	51
8	<u>LITTERATURLISTE .....</u>	53

1 INNLEDNING

1.1 Emnet

Tema for denne oppgaven vil være utlendingsloven § 40 (4)¹. Bestemmelsen lyder slik:

«Oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren.»

Oppgaven vil drøfte hvordan loven skal tolkes og hvordan den har vært anvendt i praksis, men også hvordan utlendingsmyndighetene går frem for å avdekke og ta stilling til om det foreligger et såkalt proformaekteskap ved familieinnvandring.

Ordet *proforma* stammer fra latin og betyr «for formens skyld»; Uttrykket brukes om disposisjoner som har et formelt, men ikke et reelt innhold.² Meningen med proforma avhenger av sammenhengen det brukes og i denne oppgaven menes med proformaekteskap: *Et ekteskap inngått for å oppnå visse lovmessige fordeler*. Proformaekteskap blir også kalt *omgåelsesekteskap*. Selv om det er det siste uttrykket som er foretrukket av Høyesterett i RT. 2013 s. 937³ vil oppgaven bruke begrepet proformaekteskap da det er dette som er det kjente begrepet for slike ekteskap etter utlendingsloven i folkemunn, og også vanligst i utlendingsforvaltningen.

Norge er et trygt land med høy levestandard og trygge økonomiske rammer. En sterk krone gjør det i tillegg gunstig for utlendinger å arbeide eller motta stønad i Norge. Kriger, konflikter og katastrofer tvinger også folk fra sine hjemsteder og hjemland til å søke tilflukt i tryggere land. Samtidig er det mange som ikke har rettslig adgang til å kunne søke arbeid eller asyl i Norge, for eksempel personer fra relativt fredelige land utenfor EØS-området. Dette gjør at en del personer kan fristes til å velge uredelige og utilbørlige måter å få oppholdstillatelse i Norge på. Norge innførte regler om

---

¹ Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her av 15.05.2008 nr. 64 (Utlendingsloven).

² Gisle (2007) s. 254.

³ RT. 2013 s. 937 punkt 29.

oppholds- og arbeidstillatelse første gang i 1927⁴, og disse ble videreført til fremmedloven av 27. juli 1956. Norge innførte den første innvandringsstoppen fra land utenfor Norden i 1975, og selv om dette var tiltenkt midlertidig, varte dette helt frem til 1991 da utlendingsloven av 1988 trådte i kraft.⁵ Myndighetene så neppe for seg den utviklingen som ville skje de neste tiårene.⁶

Lovutvalget⁷ til nåværende utlendingslov fremhevet proformaekteskap som et av de tre største utfordringene i utlendingsretten, og foreslo en langt mer omfattende lovregulering av oppholdstillatelsesgrunnlagene enn hva som var tilfellet i den gamle utlendingsloven⁸. Utvalget påpekte at denne type misbruk er vanskelig å avdekke og bevise, da beviset er knyttet til partenes subjektive motiver for ekteskapsinngåelsen. I tillegg er det enda mer komplisert å avdekke og avslå søknaden hvor utlendingen misbruker denne formen ekteskap med en norsk borger, ved å lure personen inn i et ekteskap med løfter om evig troskap i gode og onde dager.

Familieinnvandring vil si at en utlending får oppholdstillatelse på grunnlag av sin familietilknytning til en person som er bosatt eller skal bosette seg i Norge. Utlendinger som gifter seg, forlover seg, eller er samboer med norsk (eller nordisk) borger, eller utenlandsk borger som har gyldig oppholdstillatelse i Norge, har rett til en oppholdstillatelse i landet dersom visse vilkår er oppfylt etter utlendingsloven. Denne rettigheten har også barn, foreldre og andre familierelasjoner.⁹

Min interesse for utlendingsrett og spesielt proformaekteskap utviklet seg i perioden jeg jobbet som førstekonsulent i Politiets utlendingsavsnitt. Her jobbet jeg i familieinnvandringsgruppa og intervjuet parter i saker hvor det mistenktes proformaekteskap. Søkere og referansepersoner som søker familiegjenforening og som mistenkes for proformaekteskap, må gjennomgå et dybdeintervju hos politiet.

---

⁴ Fremmedloven av 22. april 1947.

⁵ Ot.prp.nr.75 (2006-2007) s. 22.

⁶ Brochmann 2003.

⁷ NOU 2004:20 s. 29.

⁸ Utlendingsloven 1988 (OPPHEVET).

⁹ Utlendingsloven kapittel 6.

Det er standard intervjusett som improviseres underveis av saksbehandler. I mange av sakene hvor det var det var mistanke om proformaekteskap, kunne man ganske tidlig i intervjuene stadfeste om det var snakk om reelt ekteskap med riktige intensjoner. I mange av de andre sakene kunne man under intervjuet også enkelt se at det ikke var et reelt ekteskap. Dette temaet interesserte meg veldig, og jeg så også hvordan arbeidet med å avdekke proformaekteskap var en utfordring for utlendingsmyndighetene. Dette var også en belastende og negativ utfordring for parter som måtte få vurdert ekteskapet sitt av myndighetene og få «godkjenning» for at de var i et reelt ekteskap.

Utlendingsmyndighetene bruker mye ressurser på å jobbe aktivt mot at oppholdsgrunnlagene misbrukes for å komme til Norge. I lovutvalgets utredning vises det til at det gjennom målrettede undersøkelser har kommet frem at problemet blir viet mer og mer oppmerksomhet ved for eksempel Oslo Politidistrikt, som er det politidistriktet med høyest antall utlendingssaker¹⁰ Det brukes også enormt mye tid og ressurser på å tilbakekalle oppholdstillatelser basert på proforma.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen i denne oppgaven vil være en redegjørelse av proforma-bestemmelsen¹¹ og hvordan den skal tolkes. Dette vil belyses med forarbeidene til loven, interne instruksjer i utlendingsmyndigheten, rettspraksis, samt erfaringer fra politiets kontrollvirksomhet av denne type oppholdstillatelse. Det vil også legges vekt på hvordan utlendingsmyndighetene arbeider for å avdekke proformaekteskap, og hvilke momenter retten legger vekt på for å komme frem til i denne vurderingen. Oppgaven vil også gi en mer generell beskrivelse av hvordan utlendingsmyndighetene foretar intervjuene for å opplyse saken, og dernest hvordan de intervjuede opplever denne situasjonen via en forskningsundersøkelse¹². I drøftelsen av problemstillingen vil jeg ikke bruke informasjon fra konkrete intervjuer jeg selv har foretatt eller blitt kjent med gjennom mitt eget arbeid for

---

¹⁰ NOU 2004:20 s. 227.

¹¹ Utlendingsloven § 40 (4).

¹² Eggebø (2013).

utlendingsavsnittet. Dette erfaringsgrunnlaget vil naturligvis påvirke min egen virkelighetsforståelse, og dermed i noen grad også indirekte de rettslige vurderinger.

1.3 Historikk og statistikk

I 1900 var 2,5 prosent av befolkningen født i utlandet. Ti år senere var tallet 5,5. I første halvdel av 2015 bestod innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge av nær 805 000. Innvandrere stod for 13 prosent av folkemengden, mens norskfødte med innvandrerforeldre utgjorde 2,6 prosent.¹³

Retten til å få opphold i Norge som familiemedlem til norsk eller utenlandsk borger som er bosatt eller skal bosette seg i Norge, er tallmessig det viktigste grunnlaget for varig innvandring til Norge. I Norge utgjorde ektefellesøknadene 43 prosent av alle søknader mellom 1990 og 2006,¹⁴ og totalt sett ble det innvilget ca. 14.000 oppholdstillatelser i henhold til regelverket om familieinnvandring.

Pr. 2015 finnes det mennesker fra over 200 land i lille Norge. Tidligere var innvandring sammensatt av ulike grupper, innvandrere med kompetanse og arbeidskraft, eller de som flyktet fra nød og forfølgelse, de fleste fra naboland eller andre land i Europa. Innvandringen etter 1960, som kalles den nyere innvandringen, har kommet som bølger. Første bølgen var unge enslige menn på jakt etter arbeid, i en tidsperiode Norge var i økonomiske oppgangstider med sterk etterspørsel etter arbeidskraft. Denne innvandringen varte til den formelle innvandringsstoppen i 1975. Den andre bølgen var familieinnvandringen, dvs. ektefeller og barn av overnevnte arbeidsinnvandrere. Den tredje bølgen er flyktninger og asylsøkere fra forskjellige krigsutsatte land. Utvidelsen av EU med 10 nye medlemsland fra 1. mai 2004 og påfølgende utvidelse av EØS har ført til en fjerde bølge med menn, spesielt fra Polen og de Baltiske landene.¹⁵

De nye mønstrene med innvandring til Norge, med den variasjonen av religion, kultur, tradisjoner som har medfulgt er krevende også for lovgiver, i tillegg til for

---

¹³ www.ssb.no (2015) <http://ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef>.

¹⁴ Daugstad (2008) s. 73.

¹⁵ Ibid. s. 34.

samfunnet. Nåværende utlendingslov, som kun er 5 år gammel, har tatt i betraktning denne endringen i samfunnet, som gjenspeiles i forarbeidene¹⁶ til loven. Lovgiver nevner at det skal tas hensyn til de ulike kulturene og tradisjonene folk bærer med seg, inntil det ikke aksepteres av hensyn for normene i samfunnet.

1.4 Avgrensning

Utlendingslovens kapittel 6 inneholder bestemmelsene for de forskjellige oppholdstillatelsene for familieinnvandring. Oppgaven vil avgrenses til å drøfte oppholdstillatelse ved ekteskap, jf. utlendingsloven § 40, nærmere spesifisert proforma-bestemmelsen, jf. § 40 (4). Oppgavens problemstilling vil ikke innta forlovede, samboere eller andre oppholdsgrunnlag for parrelasjoner. Oppgaven vil heller ikke berøre ektefellegjening med asylsøkere i Norge, da denne gruppen omfattes av spesialregler i utlendingsretten.

Proformaekteskap kan ha berøringspunkter til både arrangert ekteskap og tvangsekteskap. Proformaekteskap kan lett kamoufleres som arrangert ekteskap, for å gjøre det enklere å forsvare minimal kunnskap om hverandre og andre forhold rundt ekteskapet. Selv om arrangerte ekteskap er likestilt med lovlig ekteskap i Norge, må de likevel vurderes nøye av utlendingsmyndigheten for å avdekke misbruk. Tvangsekteskap er også en stor utfordring i dagens samfunn, og har lenge vært på dagsordenen. Temaet er blitt grundig drøftet i lovutvalget¹⁷ til utlendingsloven, og har ført til flere lovendringer i andre lover også.¹⁸ Det vil likevel avgrenses mot dette tema på grunn av plasshensyn.

Oppgaven vil heller ikke legges opp til de strafferettslige konsekvensene av overtredelse av utlendingslovens regler om proformaekteskap, da det ikke omfattes av problemstillingen.

---

¹⁶ NOU 2004:20.

¹⁷ Ibid. s. 243 flg.

¹⁸ Straffeloven § 222, ekteskapsloven §§1b og 23.

1.5 Rettskilder og metode

Tolkninger og vurderinger som er foretatt i denne oppgaven er gjort på bakgrunn av norsk tradisjonell rettslære. I utlendingsretten er utlendingsloven den sentrale loven, hvor kapittel 6 inneholder reglene om familieinnvandring. Utlendingsloven § 40 angir nærmere regler for ektefelleinnvandring, med inntatt bestemmelse om proformaekteskap i fjerde ledd. Utlendingsloven kan ikke leses uten tilhørende utlendingsforskrift. Utlendingsloven gir i loven beskrivelse av delegeringen av myndighetensutøvelsen.¹⁹

For det andre er forarbeidene til utlendingsloven en sentral rettskildefaktor. Av forarbeidene er det lagt mest vekt på NOU 2004:20 og Ot.prp.nr.75 (2006-2007) til utlendingsloven fra 2008, og Ot.prp.nr.46 (1986-1987) til den gamle utlendingsloven fra 1988. Forarbeidene til nåværende utlendingslov legger vekt på at formålet med den nye utlendingsloven må videreføres fra tidligere utlendingslov med kontroll av utlendingers inn- og utreise og deres opphold i landet i samsvar med norsk innvandringspolitikk, men det trengtes en modernisering av loven i samsvar med det skiftende innvandringsbildet i landet. Norge har en langt større andel utlendinger enn da den forrige loven ble vedtatt, og et nytt regelverk skulle ha disse faktorene i mente.²⁰

I oppgaven vil også rundskrivet «GI-01/2010 - Instruks om proformaekteskap, jf. utlendingslova § 40 fjerde ledd», bli brukt grundig da momentvurderingen av proformaekteskap er sentral i oppgaven. Dette rundskrivet gir en grundig redegjørelse for hvilken momenter som skal vurderes for å avgjøre om en utlending har inngått et proformaekteskap med en borger av Norge eller med oppholdstillatelse.

Deretter er rettspraksis en av de viktigste rettskildefaktorene da de gir et grundig innblikk i hvordan loven skal bli tolket og brukt. Det vil hovedsakelig bli brukt dommene til proformabestemmelsen fra gjeldende utlendingslov, men noen av

---

¹⁹ Utlendingsloven § 75.

²⁰ Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) s. 26.

dommene har også hjemmel i den gamle utlendingsloven²¹. Den praktiske forskjellen på den nye og gamle utlendingsloven er ikke stor, og dermed er de gamle dommene retningsgivende i stor grad. Spesielt vil det legges vekt på Høysterettsdommene RT. 2006 s. 1657 og RT. 2013 s. 937 som tillegges stor vekt.

I oppgaven vil det også vises til praksisnotat fra UDI²² (proformapraksisnotat). Det må bemerkes at et praksisnotat er et internrettslig notat som primært er rettet mot de som direkte berøres av praksis i saksbehandlingen. Notatet er adressert til saksebehandlerne i den aktuelle avdelingen, og formålet er å trygge saksbehandlingen med at man skal forvente lik saksbehandling i utlendingsforvaltningen. Et praksisnotat har liten rettskildemessig betydning, men det må nevnes at den omvendte rettskildepyramiden i forvaltningen gjør at saksbehandlerne som avgjør vedtakene i utlendingsmyndighetene først og fremst vil bruke praksisnotatet når de avgjør vedtak. Dersom en sak kommer for retten, vil ikke retten vise til et praksisnotat i første omgang, og den vil også vike plass dersom den er i strid med gjeldende lov og forskrift, men det vil minnes om at forvaltningen har brukt den som retningsgivende. Det vil vises til praksisnotat, da den har stor betydning for min oppgave, ved at den illustrerer hvordan utlendingsforvaltningen tolker loven og bruker den i praksis.

Internasjonal rett vil bli berørt lett av problemstillingen i oppgaven. Oppgaven vil presentere EU-direktiv som behandler spørsmålet om familieinnvandring og proformaekteskap, og hvordan nordisk rett har inntatt dette direktivet. I tillegg vil oppgaven også behandle respekt for privat- og familieliv etter EMK artikkel 8.

1.6 Terminologi

Før jeg går videre i oppgaven vil jeg gi en kort definisjon på de viktigste begrepene som blir brukt i oppgaven;

---

²¹ Utlendingsloven 1988 (OPPHEVET).

²² PN 2011-003.

Med *utlending* menes i loven²³, enhver som ikke er norsk statsborger, med uttømmende liste for hvem loven gjelder for i utlendingsforskriften²⁴. I oppgaven vil utlending som søker oppholdstillatelse bli omtalt som søker eller utlending. Utlendingsloven²⁵ definerer referanseperson som den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med, og det er det samme begrepet som vil brukes i oppgaven. I dommer brukes henholdsvis begrepene søker og saksøkte om partene.

Utlendingsloven skiller henholdsvis mellom *familiegjenforening* og *familieetablering* ved søknad om opphold fra ektefelle²⁶; 1) dersom partene har inngått ekteskapet eller unnfanget barn før referansepersonens innreise til Norge kalles det for familiegjenforening. Det samme gjelder dersom partene har giftet seg eller unnfanget barn mens begge hadde oppholdstillatelse i Norge. Det tradisjonelle begrepet på oppholdstillatelser til familiemedlemmer er «familiegjenforening».²⁷ 2) Dersom ekteskapet har blitt eller blir inngått etter referansepersonens innreisetidspunkt til Norge kalles det for familieetablering. I forarbeidene²⁸ til loven ble dette skillet mellom disse to familieforbindingene grundig drøftet, da man viste til at familiegjenforening må anses å berøre mer tungtveiende interesser. Familieetablering kan derimot i større grad dreie seg om migrasjonsstrategi, og lovutvalget viser også til andre type problemer som denne etableringen kan knytte seg til, for eksempel mishandling, tvangsekteskap, utnyttelse av kvinner fra fattige land, av menn bosatt i Norge, samt proformaekteskap.²⁹ I Ot.prp. nr. 75³⁰ er konklusjonen at en tydeligere terminologi bør bli brukt, men at det ikke skal innføres ulike bestemmelser for disse to alternativene. Det vil ikke skilles mellom disse to begrepene i oppgaven, da de ikke har innvirkning på problemstilling, og vil omtale begge begrepene under fellesbegrepet familiegjenforening.

---

²³ Utlendingsloven § 5.

²⁴ Utlendingsforskriften §§ 1-1–1-9.

²⁵ Utlendingsloven § 39.

²⁶ RS 2010-190.

²⁷ Einarsen (2008).

²⁸ NOU 2004:20 s. 212.

²⁹ Kommentarutgaver.no Utlendingsloven § 40.

³⁰ Ot.prp.nr.75 (2006-2007) s. 185.

Med *innvandrere* menes en person født i utlandet av to utenlandske foreldre.

Utlendingsloven legger ikke opp til en definisjon av *familiebegrepet* i loven, men gir i kapittel 6 en oversiktlig fremstilling av de forskjellige relasjonene som kan gi familieinnvandringstillatelse³¹. Det rettslige ektefellebegrepet i utlendingsloven § 40 har sin definisjon i ekteskapsloven kapittel 1, med de rettigheter og plikter ektefeller har i Norge³². Likestilt med ektefelle er registrert partnerskap, jf. ekteskapsloven § 95 (2) første punktum, jf. fjerde ledd.

2 FAMILIEGJENFORENING FOR EKTEFELLER

2.1 Gjeldende rett

2.1.1 Suverenitetsprinsippet og forholdet til folkeretten

Den norske stat kan ifølge folkesuverenitetsprinsippet som utgangspunkt bestemme hvilken rett som landets borgere skal følge, men med de begrensninger og forpliktelser som følger av de folkerettslige konvensjonene landet har bundet seg til.³³ Blant annet gjelder dette ved våre forpliktelser etter EMK, som er inkorporert ved menneskerettsloven § 2, jf. grunnlovsbestemmelse³⁴. Mer om EMK vil bli behandlet i eget kapittel om internasjonal rett.

Land som er medlem av EØS eller EFTA er i tillegg pliktige til å handle etter EØS-avtalen³⁵ og EFTA-konvensjonen³⁶. Etter denne avtalen er formålet å fremme en vedvarende styrking av handler og økonomiske forbindelser mellom avtalepartene, og like konkurransevilkår og overholdelse av de samme regler, med sikte på å opprette et ensartet Europeisk Økonomisk Samarbeidsområde³⁷. Samarbeidet skal i samsvar med bestemmelsene i avtalen også omfatte «fri bevegelse for

---

³¹ Utlendingsloven kapittel 6-

³² Ekteskapsloven kapittel 1.

³³ Vandvik (2004) s. 127.

³⁴ Grunnloven § 110 c.

³⁵ EØS-avtalen.

³⁶ EFTA-konvensjon.

³⁷ EØS-avtalen art. 1 nr. 1.

personer»³⁸. Utlendingsloven har særlige regler for utlendinger som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen,³⁹ særlig familieoppholdstillatelser, som ikke vil bli behandlet i denne oppgaven.

2.1.2 Utlendingsloven

2.1.2.1 Utlendingslovens formål

Utlendingsrettens kontrollpolitiske viktigste redskap er utlendingsloven. Den gir tillatelser, og dens formål reflekterer også rettssikkerhet og beskyttelseshensyn. Utlendingsloven er innvandringspolitikken brutale side da den regulerer innvandringen.

Utlendingslovens formål⁴⁰ framgår i § 1; å regulere kontrollen med inn- og utreise og utlendingers opphold i Norge, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser, jf. § 3⁴¹. Våre folkerettslige forpliktelser er godt ivaretatt ved utlendingsloven, og loven⁴² legger samtidig til rette for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av⁴³. I tillegg gjelder for borgere av EØS- og EFTA-land gjelder andre utførlige regler, i henhold til EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen.

2.1.2.2 Familieinnvandringsbestemmelsen

Det er utlendingsloven § 40 som omhandler oppholdstillatelse for ektefeller. Denne bestemmelsen inneholder grunnvilkårene for å få oppholdstillatelse som ektefelle til referanseperson i Norge. Bestemmelsen viderefører med enkelte endringer rettskravet for oppholdstillatelse for ektefeller fra den gamle utlendingsloven § 9⁴⁴, med gjeldende forskrift⁴⁵ §§ 22 og 23.

---

³⁸ EØS-avtalen art. 1 nr. 1 bokstav b.

³⁹ Utlendingsloven kapittel 13.

⁴⁰ Utlendingsloven § 1.v

⁴¹ Utlendingsloven § 3.

⁴² Utlendingsloven § 1 (3).

⁴³ Menneskerettsloven § 2.

⁴⁴ Utlendingsloven § 9 1988 (OPPHEVET).

⁴⁵ Utlendingsforskriften 1990 (OPPHEVET).

Bestemmelsen første ledd⁴⁶ tar for seg referansepersonens oppholdsstatus i Norge:

«En søker som er ektefelle til en referanseperson, jf. § 39, har rett til oppholdstillatelse når referansepersonen er:

- a) norsk eller nordisk statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,
- b) utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- c) utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- d) utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 34 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.»

Bestemmelsens andre ledd⁴⁷ lyder.

«Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter første ledd at begge parter er over 18 år. Det er videre et vilkår at referanseperson som omfattes av § 40 a, fyller de fastsatte vilkår»

De to første leddene i § 40 er rene bevisregler som kan og skal bevises ved dokumentasjon, og legger ikke opp til mye tvil hvorvidt referansen har en oppholdstillatelse som gir grunnlag for familiegjennomføring, eller er over 18 år. Imidlertid er det allment kjent at dokumentasjon fra land fra tredje verdensdel dessverre har veldig lav notoritet, og lav bevisverdi dersom de skal etterkontrolleres, hvis ikke de er helt uaktuelle for godkjenning. Det kan derfor være vanskelig å bevise at vilkårene i andre ledd er oppfylt med slike dokumenter, særlig fra land som Irak og Pakistan er kjent for store mengder forfalskede dokumenter.

Bestemmelsen tredje ledd⁴⁸ lyder:

«Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen»,

---

⁴⁶ Utlendingsloven § 40 (1).

⁴⁷ Utlendingsloven § 40 (2).

⁴⁸ Utlendingsloven § 40 (3).

Dette leddet omhandler det strenge kravet om at ektefellene skal bo sammen. Bestemmelsen har kun adgang til å gjøre unntak fra hovedkravet dersom særskilte omstendigheter tilsier det, for eksempel hvis referansepersonen skal arbeide for norske interesser eller en humanitær organisasjon i utlandet. Departementet har likevel lagt opp til at bestemmelsen må tolkes restriktivt, da de uttaler at det som utgangspunkt ikke bør godtas at partene lever på forskjellige adresser som følge av skolegang eller jobb, heller ikke i tilfeller hvor det anføres at den ene parten ukependler. Kun i svært spesielle arbeidstilfeller, som for eksempel at den ene parten jobber offshore, kan dette godtas. Det forhold at den ene parten er fengslet er ikke grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen om at partene skal bo sammen.⁴⁹

De tre første leddene i utlendingslovens § 40 gir inngangsvilkårene for å få oppholdstillatelse som ektefelle. Dernext kommer bestemmelsens fjerde ledd⁵⁰, proformabestemmelsen, som går ut på at oppholdstillatelsen som ektefelle kan nektes i de tilfeller hvor det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å få opphold i Norge, og har vært spiren til en stor debatt og er en av de vanskeligste bestemmelsene å praktisere i utlendingsretten. Bestemmelsen er videreført med enkelte endringer på oppholdstillatelse for ektefeller fra den gamle utlendingsloven, jf. § 9 og utlendingsforskriften §§ 22 og 23. Før utlendingsloven av 2008 var trådt i kraft, var proformaekteskap ulovfestet rett, og verken vilkåret om reelt ekteskap eller proforma-uttrykket fantes i loven eller forskrift. Det rettslige grunnlaget fantes i forarbeidene⁵¹ hvor lovgiver uttalte: «Et gyldig inngått ekteskap vil [...] ikke gi grunnlag for oppholdstillatelse hvis det ikke er noen realitet i det». Den gamle utlendingsloven § 9 skulle altså bli tolket i lys av forarbeidene, rettspraksis og forvaltningspraksis.

I gjeldende utlendingslov ble det lovfestes en egen proformabestemmelse. Dette skal forenkle bevistemaet ved at det vil være tilstrekkelig for å avslå søknaden at oppholdstillatelse har vært det hovedsakelige formålet med ekteskapet. I forarbeidene⁵² sluttet det seg til innføringen av en proformabestemmelse som legger

---

⁴⁹ Ot.prp.nr.75 (2006-2007) s. 423.

⁵⁰ Utlendingsloven § 40 (4).

⁵¹ Ot.prp.nr. 46 (1986-1987) s. 61.

⁵² Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 190.

avgjørende vekt på hva som har vært hovedformålet for partene med ekteskapsinngåelsen. Oppgaven vil drøfte dette nærmere i neste kapittel.

I mange av tilfellene fremkommer det opplysninger om at referansepersonen har skilt seg fra sin tidligere ektefelle i hjemlandet, før han gifter seg med en person bosatt i Norge. Etter at han får permanent oppholdstillatelse i Norge gifter han seg på nytt med sin tidligere ektefelle. Utlendingsloven § 40 (7) tredje punktum har derfor en bestemmelse om proformaskilsmisse i utlendingsloven § 40 (7) tredje punktum som lyder:

«Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan oppholdstillatelse nektes.»

Utlendingsforvaltningen legger til grunn de samme forutsetningene i proformaskilsmisse som i proformaekteskap.⁵³

Det er sjeldent at de formelle reglene ved gyldigheten av et ekteskap blir satt på prøve i saker om proformaekteskap. Dersom partene har gått sammen om å inngå et ekteskap som skal gi den ene parten mulighet til å komme til Norge, antas det at disse går grundig til verks for at ikke det skal være noe å utsette på den formelle gyldigheten av et ekteskap. Myndighetene åpner for visse kulturelle og religiøse forskjeller i måten å inngå ekteskap og håndtere ekteskap på, men det er en nulltoleranse dersom ekteskapsinngåelsen anses å stride mot «Ordre Public», det vil si når at ekteskapet strider mot den allmenne rettsfølelse ved blant tvangsekteskap og flerkoneri.

De formelle kravene for å inngå ekteskap i Norge finnes i kapittel 1 i ekteskapsloven. Familieinnvandringstillatelsen i utlendingsloven § 40 forutsetter at ekteskapet er formelt gyldig inngått, selv om bestemmelsen ikke nevner dette eksplisitt. Et ekteskap

---

⁵³ PN 2011-003.

har ikke rettsvirkninger ved ugyldighet, jf. ekteskapsloven § 16. Loven er kjønnsnøytral, og kan per i dag inngås mellom to personer av samme kjønn.

For et gyldig ekteskap kreves det for det første at partene er over 18 år⁵⁴. Derneft er det et krav at partene inngår ekteskapet frivillig, jf. § 1b andre punktum⁵⁵: «Ekteskap skal inngås av egen fri vilje og med eget samtykke». Denne endringen kom som et tiltak som direkte følge av stormen i 2005 om tvangsekteskap som forekom hyppig blant innvandrergupper fra visse verdensdeler.⁵⁶ Videre er det et vilkår etter ekteskapsloven §§ 2 og 3 at parten ikke er satt under verge som ikke samtykker til ekteskapsinngåelsen og at partene ikke er i nær slektskap med hverandre. I tillegg skal en eventuell utenlandsk borger ha lovlig opphold i Norge på vigselstidspunktet.⁵⁷ Det må her bemerkes at det er forskjell på gyldig oppholdstillatelse og lovlig opphold. Hva som anses som lovlig opphold vil kunne variere i relasjon til ulike bestemmelser og regelsett, og det innebærer ikke nødvendigvis at utlendingen har fått innvilget en formell oppholdstillatelse etter utlendingsloven.⁵⁸ Lovlig opphold fremgår av et rundskriv fra Barne- og likestillingsdepartementet.⁵⁹ I korte trekk har en utlending lovlig opphold dersom:

Utlendingen som kan oppholde seg i Norge uten visum eller vedtak om oppholdstillatelse har:

1. Gyldig visum eller vedtak om oppholdstillatelse
2. Sak til behandling hos utlendingsmyndighetene
3. Er fengslet (som gjelder ved visse vilkår)

I utlendingsforvaltningen kan en oppholdstillatelse også bli kalt tilbake etter utlendingsloven § 63 (1). Også norsk statsborgerskap kan tilbakekalles dersom staten finner ut at det ble gitt på uriktige premisser. For å tilbakekalle et statsborgerskap som er bygget på uriktige forutsetninger, kreves det i tillegg at

---

⁵⁴ Ekteskapsloven § 1a.

⁵⁵ Ekteskapsloven § 1b.

⁵⁶ Ot.prp.nr.100 (2005-2006).

⁵⁷ Ekteskapsloven § 5a.

⁵⁸ RS 2014-021.

⁵⁹ Q-2009-20.

søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, jf. statsborgerloven § 26 annet ledd i.f.⁶⁰

Denne tilbakekallingen av oppholdstillatels og statsborgerskap kan også skje dersom det etter innvilgelsen av disse blir stadfestet at utlendingen inngikk proformaekteskap.

3 PROFORMABESTEMMELSENS VILKÅR

3.1 Det hovedsakelige formålet

Proforma bestemmelsen går ut på at det vil være tilstrekkelig å avslå søknaden dersom oppholdstillatelse har vært det *hovedsakelige formålet* med inngåelse av ekteskapet. I noen tilfeller vil det kun være søker, og ikke referanseperson, som har det som formål at ekteskapet skal danne grunnlag for en oppholdstillatelse i Norge. Det kan ikke nektes opphold for disse personene så lenge ekteskapet faktisk har en realitet, og departementet har i forarbeidene lagt til grunn at oppholdstillatelse ikke kan avslås.⁶¹ I visse tilfeller vil søkerens formål være så framtrødende at spørsmålet må bedømmes annerledes, og det er her ekteskapene i «de grå sonene» kommer frem.

I EU-direktivet⁶² om familieinnvandring, som vil bli behandlet ytterligere i et senere kapittel om internasjonal rett, er det inntatt en klausul om at det ikke skal foreligge en rett til oppholdstillatelse dersom «it is shown that the marriage [...] was contracted for the sole purpose of enabling the person concerned to enter or reside in a Member State.» Med uttrykket «sole purpose», tas det bare sikte på å ramme de tilfeller hvor oppnåelse av oppholdstillatelse har vært det eneste formål med familiegjenforeningen. Begrensningen må forstås slik at den kun rammer de rene proformaarrangementene. Selv om EU-direktivet ikke gjelder for Norge, vil det likevel være av en stor betydning da det former loven i våre naboland.

---

⁶⁰ LB-2014-32202.

⁶¹ Ot.prp.nr.100 (2005-2006) s. 422.

⁶² 2003/86/EC.

Lovutvalget fant det hensiktsmessig at man også i norsk lovgivning inntok en hjemmel for å nekte opphold i de tilfeller hvor ekteskap inngås med det formål å omgå de innvandringsregulerende vilkårene. Den norske proformabestemmelsen⁶³ i utlendingsloven er likevel videre enn EU-direktivet⁶⁴, da vurderingstemaet i EU-direktivet kun er knyttet til om det «utelukkende» har vært et formål å oppnå oppholdstillatelse. Den norske loven vil heller ikke operere med en bestemmelse med det brede siktemål å kunne vurdere om et reelt tilknytningsmessig forhold mellom partene egentlig er et *seriøst* forhold til å kunne begrunne en oppholdstillatelse for søkeren som i svensk rett.

I RT.2013 s. 937 har retten prøvd å beskrive hovedformålet slik:

«Ville han på dette tidspunkt ha inngått ekteskapet dersom denne utsikten ikke hadde vært til stede? At ekteskapet var og også senere har vært reelt for ektefellen, kan i denne forbindelse ikke tillegges noen betydning.»

Dommen har fått tilslutning i flere lagmannsrettsdommer etter denne, blant annet i LB-2012-197253 og LB-2014-32202. I intervju-rundene i saksbehandlingen ved politiet er også dette et spørsmål som kommer opp ved flere anledninger; om søker ville giftet seg med samme person dersom personen hadde bodd i søkerens eget hjemland, og hvorvidt herboende er villig til å flytte til søkerens hjemland ved et eventuelt avslag på vedtaket. Svarene på disse spørsmålene er viktige ved søknadsbehandlingen. I LB-2012-205643 uttaler retten:

«Ut fra en samlet vurdering er det lagmannsrettens oppfatning at det er sannsynlighetsovervekt for at det var As hovedhensikt med å inngå ekteskap med C å etablere et grunnlag for å få oppholdstillatelse i Norge, og at han ikke ville ha giftet seg med henne hvis ekteskapet ikke hadde gitt utsikt til slik tillatelse. Selv om de har oppfylt lovens krav om å bo sammen i en treårsperiode, er det ikke sannsynlig at ekteskapets karakter har endret seg i løpet av denne perioden.»

---

⁶³ Utlendingsloven § 40(4).

⁶⁴ 2003/86/EC.

I LB-2011-39293 finner retten ikke bevismessig dekning for at søkers hovedsakelige formål med ekteskapet var å ta opphold i Norge, men derimot som hennes bærende motiv for å gifte seg med referansepersonen var ønsket om å komme seg ut av en vanskelig situasjon som skilt kvinne i sin brors hus i Pakistan, og at spørsmålet om opphold i Norge i denne sammenheng har vært underordnet. Lagmannsretten fant det således mest sannsynlig at ekteskapet mellom partene var reelt.

Lovutvalget til utlendingsloven erkjenner i forarbeidene⁶⁵ til loven at proforma bestemmelsen kan være vanskelig å praktisere, og spesielt i de tilfellene hvor bare den ene parten har migrasjonsmotiver for å inngå ekteskapet. Lovutvalget til utlendingsloven⁶⁶ bemerker at selv om det forhold at hovedformålet med ekteskapsinngåelsen har vært å oppnå oppholdstillatelse for søkeren, vil det imidlertid ikke uten videre være tilstrekkelig for avslag dersom ekteskapet samtidig har en realitet. Det innebærer betydelige bevismessige utfordringer å skulle fastslå at et ekteskap er proforma da det er knyttet til partenes subjektive motiv for ekteskapsinngåelsen. I utgangspunktet er det ikke tilstrekkelig å kunne fastslå at partene har hatt som hovedmotiv å oppnå oppholdstillatelse for søkeren. Det avgjørende vil normalt være om ekteskapet ikke er reelt i det hele tatt når det gjelder partenes tilknytning til hverandre i ekteskapeleg sammenheng. Utvalget erkjenner at bestemmelsen i visse tilfeller kan være vanskelig å praktisere, og uttaler seg spesielt om de tilfellene hvor bare den ene parten har migrasjonsmotiver for å inngå ekteskapet⁶⁷:

«I praksis vil det kunne oppstå vanskelige vurderingsspmå i forhold til tilfeller hvor det er klart at det kun er søkeren som har som hovedformål at forholdet mellom partene skal danne grunnlag for oppholdstillatelse. For eksempel vurderer både kvinner og menn fra den fattigere del av verden i enkelte tilfeller ekteskap med en person bosatt i et vestlig land som en mulighet for en bedre tilværelse for seg og eventuelt sine barn. I noen tilfeller inngås ekteskap med denne motivasjonen fra søkerens side uten at partene

---

⁶⁵ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 187.

⁶⁶ NOU 2004:20 s. 227.

⁶⁷ Ibid. s. 227.

har hatt noen videre forutgående kontakt. Referansepersonen kan imidlertid ha som hovedformål å etablere et reelt ekteskapeleg forhold til søkeren. Isolert sett kan det ikke anses som noe formål å motvirke opphold i Norge gjennom slike ekteskap så lenge det ikke er grunn til å betvile at ekteskapet samtidig er ment å skulle ha en realitet.»

I slike tilfeller kan det være svært vanskelig å avslå søknaden dersom partene lever som i et reelt ekteskap, mens det likevel kan være sannsynlig at søker kun bruker situasjonen som et oppholdsgrunnlag. RT 2013 s. 637 viser til at det i forarbeidene⁶⁸ til utlendingsloven spesifikt er nevnt at det må vises varsomhet ved avslag der bare den ene parten gifter seg proforma. Det er søkerens formål som vurderes etter proformabestemmelsen⁶⁹, men referansens formål med ekteskapet kan få betydning ved vurderingen av om utlendingsmyndighetene skal anvende adgangen til å nekte oppholdstillatelse, jf. "kan"-skjønnen i bestemmelsen.

Det er interessant å se hvordan UDI praktiserer de tilfellene hvor bare den ene partens hensikt er proforma. UDI-praksisnotat⁷⁰ sier:

«Det er søkerens **hensikt** som er avgjørende for om et ekteskap/partnerskap er å anse som proforma. Det er ikke noe krav om at søkeren og referansepersonen har en felles oppfatning om at relasjonen er inngått for å skaffe søkeren et oppholdsgrunnlag. At ekteskapet er reelt fra herboende referanses side vil ikke få avgjørende vekt. Dette ble fastslått av Høyesterett 15. des. 2006, Rt.2006-1657. Førstvoterende bemerket: *«Det avgjørende spørsmål er altså om det ekteskap som A inngikk i 2001 var reelt... Slik jeg ser det, vil det da være berettiget å legge avgjørende vekt på om utsikten til å skaffe seg oppholds- og arbeidstillatelse fremstår som **As hovedsakelige formål med ekteskapsinngåelsen** (vår understrekning)... Eller sagt på en annen måte: Ville han på dette tidspunkt ha inngått ekteskapet dersom denne utsikten ikke hadde vært til stede?»*»

---

⁶⁸ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 190.

⁶⁹ Utlendingsloven § 40(4).

⁷⁰ PN 2011-003 punkt 2.5.

Dette blir også bestemt av retten i LB-2013-36624 hvor retten legger vekt på at det er ikke referansepersonens hensikt eller hvordan ekteskapet fortonet seg for henne som er det sentrale vurderingstema, men det spørsmålet om søker ville inngått dette ekteskap dersom det ikke hadde gitt ham utsikter til å få oppholdstillatelse i Norge. Det kan her drøftes om det ikke var ment fra lovgivers side at man skulle være varsom med å gi avslag i de tilfeller hvor man så at referansepersonen ikke mente dette proforma, og at ekteskapet samtidig hadde realitet. Denne varsomheten er også blitt oppfordret av RT 2013 s. 637. UDIs praksisnotat⁷¹ viser da her en mye strengere praksis enn det som var tiltenkt i forarbeidene til utlendingsloven. Det slår da ut på referansepersonen, og mange føler seg ydmyket av staten i sine forhold fordi ektefellene får avslag og i verste fall blir utvist.

3.2 «Kan-skjønn»

Proformabestemmelsen gir anvisning på et «kan-skjønn», hvoretter oppholdstillatelse «kan» nektes, dersom det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren. I forarbeidene⁷² uttales:

« [...] i visse tilfeller kan imidlertid søkerens formål om å oppnå oppholdstillatelse være så fremtredende at spørsmålet må bedømmes annerledes» - det vil si at en *ikke* bør være tilbakeholden med å anvende adgangen til å nekte opphold. Etter flertallets syn er dette tilfellet i denne saken. Flertallet finner også grunn til å bemerke at «kan-skjønnnet» tilligger forvaltningens frie skjønn, og at domstolene har begrenset prøvingskompetanse»

Dette frie «kan-skjønnnet» gir rom i forvaltningen for å gi avslag etter egen vurdering. Samtidig har forarbeidene vært nøye med å understreke at denne bestemmelsen bør praktiseres svært forsiktig og det bør være en tilbakeholden med avslag da et negativt avslag kan ha meget store konsekvenser i folks liv.

---

⁷¹ Ibid.

⁷² Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 190.

I LB-2013-196411 drøfter retten hvordan departementet uttaler i forarbeidene at det «kan» gis avslag på søknaden dersom det fremstår som et proformaekteskap.

3.3 Beviskravet «mest sannsynlig»

Proformabestemmelsen inneholder videre beviskravet «mest sannsynlig». Beviskravet skal forstås som alminnelig sannsynlighetsovervekt. Når det gjelder beviskravet går departementet inn for at kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt videreføres. Det uttales: «Et skjerpet beviskrav ville gjøre bestemmelsen mindre effektiv og vanskeligere å praktisere.»⁷³ Departementet er videre klare på at man i en del saker bør være tilbakeholden med å anvende retten til å nekte opphold. Utvalget viser spesielt til:

«Situasjoner hvor det bare er søkeren som har som hovedformål å oppnå oppholdstillatelse og hvor det samtidig er klart at forholdet skal ha en realitet. Det er med andre ord ikke slik at man alltid skal anvende adgangen til å avslå selv om det er sannsynliggjort at hovedformålet for søkeren har vært å oppnå oppholdstillatelse.»⁷⁴

Det understrekes imidlertid at dersom forholdet er uten realitet, skal tillatelse alltid avslås.

Dersom det ikke kan konstateres sannsynlighetsovervekt i noen retning, skal staten anses å ha tvilsrisikoen. I en sak for lagmannsretten hvor utlendingen fikk medhold etter den gamle utlendingsloven⁷⁵ uttalte lagmannsretten⁷⁶:

«Jeg er etter dette kommet til at det ikke kan kreves noen klar overvekt av sannsynlighet for at et ekteskap ikke er reelt. Noe annet er at «det ligger i forholdets natur at saken bevismessig er slik at oppholdstillatelse som regel må gis hvis begge parter i et ekteskap hevder at det er reelt,» jf. Ot.prp.nr.46

---

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Utlendingsloven 1988 (OPPHEVET).

⁷⁶ LB-2010-161308.

(1986-1987) s. 61. Dette er situasjonen i vår sak. For at retten skal komme til et annet resultat, må det følgelig være bevis som med vekt taler for at realiteten er en annen enn det papirene viser og ektefellene hevder.»

Lagmannsretten uttaler at det ikke kan tilsies å stille spesielle krav til bevisenes styrke, da en tolkning ikke passer med presiseringen av at beviskravet er alminnelig sannsynlighetsovervekt, og uttrykket sier ikke noe mer enn at dette kravet må være oppfylt og at tvilsrisikoen vil gå ut over staten.

I en prejudisiell eldre dom fra Høyesterett RT. 2006 s. 1657 som bygget på den gamle utlendingsloven men som også kommenterte NOU⁷⁷ til den nye utlendingsloven, uttalte flertallet om sannsynlighetsovervekt:

«Hovedregelen i sivilprosessen er overvektsprinsippet. Retten bygger sine avgjørelser på det faktum som er mest sannsynlig. Det er verken i utlendingsloven eller i de tilhørende forskrifter holdepunkter for at dette prinsippet skal fravikes ved vurderingen av spørsmålet om et inngått ekteskap er reelt. Jeg kan heller ikke se at det i lovforarbeidene er forutsatt at det må stilles krav til en kvalifisert overvekt av sannsynlighet før et ekteskap ikke kan sies å være reelt i lovens forstand.»

Høyesterett uttaler her ganske klart at det ikke kreves kvalifisert overvekt av sannsynlighet for ekteskapet ikke kan sies å være reelt etter utlendingsloven. Retten bemerker at bevisreglene som skal gjelde etter den nye utlendingsloven er behandlet i NOU⁷⁸ hvor det heller ikke er tale om noe skjerpet beviskrav. I tillegg skal staten ha tvilsrisikoen dersom det unntaksvis ikke kan konstateres sannsynlighetsovervekt i noen retning. Retten⁷⁹ sier videre at: «overvektsprinsippet fravikes i type saker der en uriktig dom i en retning vil ha vesentlig større konsekvenser enn uriktig dom i den andre retningen.» I straffesaker blir dette satt på spissen, hvor det kreves så stor overvekt av sannsynlighet, at det ikke skal være noe tvil. Man kan finne en mer

---

⁷⁷ NOU 2004:20.

⁷⁸ Ibid. s. 229.

⁷⁹ RT. 2006 s. 1657 avsnitt 34.

avdempet form for dette prinsippet i sivile saker også, for eksempel ved frifinnelse i erstatning i straffesak.

Retten uttaler i RT. 2013 s. 937:

«Av ordlyden i utlendingslova § 40 fjerde ledd følger at omgåing må vere det mest sannsynlege føremålet for at ei ekteskapsinngåing skal falle inn under regelen. Det er såleis tale om alminneleg overvekt i sannsynsvurderinga, og også slik at tvil går ut over staten dersom det unntaksvis ikkje kan konstaterast overvekt i noka retning, sjå Ot.prp.nr.75 (2006-2007) side 190, jf. Rt-2006-1657 avsnitt 36.»

De fleste nyere dommer fra Lagmannsretten, blant andre LB-2014-32202 og LB-2013-145759 viser også til Høyesteretts uttalelser om sannsynlighetsovervekt i RT. 2006 s. 1657.

Høyesterett⁸⁰ stadfester videre at det er staten som skal ha bevisbyrden for at ekteskapet er proforma hvis begge ektefellene hevder at de har et reelt ekteskap. Retten viser til høringsuttalelse fra Regjeringsadvokaten til utredningen⁸¹ til den nye utlendingsloven på side 229: «sterke rimelighetsgrunner taler for at det ... i søknadstilfellene bør påhvile myndighetene å sannsynliggjøre at ekteskapet er inngått proforma eller tilsvarende». Dette prinsippet er videre stadfestet i LB-2010-161308.

Saker om proformaekteskap reiser ofte vanskelige bevisspørsmål. I en dom fra Lagmannsretten⁸² avgjorde retten ut fra bevisbyrdereglene, da retten var i tvil hvordan det egentlig forholdt seg i saken. Lagmannsretten viste til utlendingsloven § 63 om tilbakekall av oppholdstillatelse hvis utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket. Selv om retten bemerket at utlendingene i saken har gitt uriktige opplysninger, blir saken dømt

---

⁸⁰ Ibid. avsnitt 33.

⁸¹ NOU 2004:20.

⁸² LB-2010-075279.

i favør av dem, og konkluderte etter en konkret vurdering med at staten ikke hadde ført tilstrekkelig bevis for at ekteskapet var proforma. I LB-2010-42528 kom lagmannsretten kom til motsatt resultat i der det ble uttalt:

«Hvis det for A ikke var noen realitet i ekteskapet med H da det ble inngått, og han giftet seg for å oppnå arbeids- og oppholdstillatelse i Norge, er det etter lagmannsrettens syn ikke tvilsomt at han i det minste ved første gangs søknad, grovt overtrådte plikten til å gi korrekte opplysninger.»

Retten la vekt på søkers gjentatte grove overtredelse av plikten til å gi korrekte opplysninger. I LB-2010-143744 kom lagmannsretten også til at det var mest sannsynlig at ekteskapet var inngått proforma. Utlendingen som søker om oppholdstillatelse i Norge plikter å opplyse saken etter utlendingsloven § 83: «I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 93 fjerde ledd.» Dersom utlendingen i tillegg gir ukorrekte eller ufullstendige opplysninger er det i seg selv et brudd på utlendingsloven.

3.4 Vurderingstidspunktet

Når det gjelder hvilket vurderingstidspunkt som skal legges til grunn vises det til forarbeidene til utlendingsloven § 40 (4). De kan leses slik at det ikke har vært meningen å nekte oppholdstillatelse i de tilfeller hvor «det hovedsakelige formålet» for søkeren mest sannsynlig opprinnelig har vært å få oppholdstillatelse *men* hvor ekteskapet har utviklet seg til å bli en realitet.⁸³ «Departementet slutter seg til utvalgets vurdering om at det isolert sett ikke kan anses som noe formål å nekte oppholdstillatelse i slike tilfeller så lenge ekteskapet samtidig skal ha en realitet.» I LB-2010-161308 viser dommer til RT. 2006 s. 1657 og går i samme retning og tolker ordlyden i lys av forarbeidene til den nye utlendingsloven selv om retten på daværende tidspunkt legger den gamle utlendingsloven til grunn: «[...]følger det av flertallets syn at det avgjørende vil være om det er ført tilstrekkelig bevis for at ekteskapet ikke hadde realitet på tidspunktet for Utlendingsnemndas vedtak.» Noe av

---

⁸³ Ibid.

det samme sies i LB-2010-143744, som også viser til mindretallets vurdering i Høyesterettsdom RT. 2006 s. 1657:

«[...] Hun lot imidlertid ikke dette være utslagsgivende idet ekteskapet hadde endret seg over tid. Det avgjørende var om ekteskapet var reelt da Utlendingsnemnda traff sitt vedtak. Annenvoterende la til grunn at den norske ektefellen anså ekteskapet som reelt fra begynnelsen og at det utviklet seg til å bli reelt også for den utenlandske ektefellen.»

Denne retningen som retten valgte seg etter, nemlig at vurderingstidspunktet for proformaekteskapet skal være på det tidspunktet vedtaket blir fattet endret seg etter en enstemmig dom fra Høyesterett i 2013⁸⁴. Høyesterett vurderer ordlyden om i proformabestemmelsen «formålet med inngåelsen av ekteskapet». Reglene om inngåelsen av ekteskap står i ekteskapsloven kapittel 3, og knytter seg til handlinger ved vigselen. Etter ordlyden er det altså tidspunktet for selve vigselen som er avgjørende, og Høyesterett bemerker at det ikke nevnt noe i forarbeidene som gir grunnlag for å forstå noe annerledes enn det som følger av ordlyden:

«I plenumsdommen i Rt-2012-1985 avsnitt 79 er det lagt til grunn at «domstolskontrollen knytter seg til faktum på vedtakstidspunktet, med mindre det motsatte følger av en naturlig tolkning av loven». I den saka var alternativet domstidspunktet. Lova i vårt tilfelle knytter tilsvarande prøvinga til eit fastsett handlingstidspunkt, nemleg vigselstidspunktet. Det må då vere avgjerande.»

Høyesterett er ikke enig i Tingrettens og Lagmannsrettens henvisning i saken til RT. 2006 s. 1657, da de mener at den dommen for det første dømte etter den gamle utlendingsloven, og det var heller ikke flertall for noen av de alternative vurderingstidspunktene – 1) *vedtakstidspunktet* eller 2) *vigselstidspunktet*. Tingretten la til grunn vedtakstidspunktet i saken. Lagmannsretten la også til grunn dette, og vurderte dette opp mot alternative domstidspunktet. Høyesterett mener at begge

---

⁸⁴ RT. 2013 s. 937.

disse datoene er feil, da det skulle knyttes opp mot inngåelsen av ekteskapet. De tidligere rettene drøftet også partenes samliv etter ekteskapsinngåelsen, og selv om dette kaster et visst lys over formålet ekteskapsinngåelsen, var det ikke ut fra denne vinkelen at det ble drøftet. Retten opphevet Lagmannsrettens dom i saken, da de kom fram til at det ikke er tilrettelagt og opplyst at det er forsvarlig grunnlag for Høyesterett til å avgjøre saken.

Proformapraksisnotatet⁸⁵ viser imidlertid til en annen tolkning av hvilket tidspunkt som skal legges til grunn, og sier at avgjørelser skal treffes ut fra de faktiske forhold som forelå på vedtakstidspunktet og viser til RT. 2003 s. 460 og uttaler:

«Domstolenes overprøving skjer på grunnlag av situasjonen da Utlendingsnemnda fattet vedtaket. Avgjørelser skal dermed treffes ut fra de faktiske forhold som forelå på vedtakstidspunktet, jf. Rt. 2003-460. Nye faktiske omstendigheter kan likevel tillegges vekt dersom de er egnet til å kaste lys over forholdene på vedtakstidspunktet.»

Videre sier praksisnotatet at nye faktiske omstendigheter kan likevel tillegges vekt dersom de er egnet til å kaste lys over forholdene på vedtakstidspunktet. Dette innebærer at saksbehandleren i UDI både må vurdere situasjonen på tidspunktet for ekteskapsinngåelsen og på vedtakstidspunktet. Det kan nå spørres om praksisnotatet av årsaker ikke er blitt oppdatert eller erstattet med et nytt punkt som følger den nyeste plenusdommen RT. 2013 s. 937.

4 PROFORMA-VURDERINGEN I PRAKSIS

4.1 Innledning

Oppgaven vil i dette kapitlet ta for seg hvordan praktiske vurderingen blir foretatt for å avdekke proformaekteskap, og hvordan vurderingen leder til å finne partenes hovedsakelige formål med ekteskapsinngåelsen. Da proformabestemmelsen er en videreføring av ulovfestet rett, er den praktiske forskjellen på hvordan den nye og den

---

⁸⁵ PN 2011-003 punkt 4.

gamle loven ikke stor, og rettspraksis med utgangspunkt i proformasaker i den gamle utlendingsloven⁸⁶ vil derfor også være retningsgivende og illustrerende for saksforhold som skal bedømmes etter gjeldende utlendingslov. Forskjellen på praktiseringen av den gamle og den nye utlendingsloven er ikke stor, bortsett fra at søknaden kan avslås på et fritt «kan» - skjønn når vilkårene foreligger. Rettspraksis med utgangspunkt i den gamle loven med tilhørende forskrift kan dermed være retningsgivende og illustrerende også med utgangspunkt til den nye utlendingsloven.

Ved at det ble innarbeidet en bestemmelse om proformaekteskap i loven, har lovgiver også gitt en detaljert beskrivelse av hvordan bestemmelsen skulle tolkes i forarbeidene, for at avveiningene av søknadene ikke skulle være tilfeldige, men heller ledet av en konkret vurdering som var lik i alle saker, både i forarbeidene⁸⁷ og i separat instruks⁸⁸. Oppgaven vil videre først redegjøre for saksgangen, dernest for de viktigste virkemidlene for å avdekke proformaekteskap; intervjuordningen og bostedskontrollen, og deretter hvordan «departementets momentliste» blir brukt av utlendingsforvaltningen og retten.

4.2 Saksgangen

I første omgang er det utlendingsforvaltningen som skal arbeide for å avdekke proformaekteskap. Dette arbeidet begynner ganske tidlig i prosessen om familiegjenforening. Etter loven skal innreisetillatelse vært gitt før innreise til Norge.⁸⁹ Dersom søker befinner seg i utlandet på søknadstidspunktet skal han eller hun møte opp ved den norske ambassaden eller konsulatet og søke om familiegjenforening, herunder levere den dokumentasjonen som kreves.⁹⁰ I de tilfellene søker allerede befinner seg i Norge og har lovlig opphold kan han eller hun søke om familiegjenforening fra sitt lokale politidistrikt. Varighet av tillatelsen avhenger av hva slags oppholdstillatelse det er, og om det er førstegangssøknad⁹¹ eller fornyelse⁹².

---

⁸⁶ Utlendingsloven 1988 (OPPHEVET).

⁸⁷ Ot.prp.nr.75 (2006-2007).

⁸⁸ GI-01/2010.

⁸⁹ Utlendingsloven § 56.

⁹⁰ Utlendingsloven § 56, jf. Utlendingsforskriften § 10-2 (3).

⁹¹ Utlendingsloven § 60.

En utlending som i 3 siste år har hatt en sammenhengende oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse dersom visse andre vilkår også er oppfylt.⁹³

Ved utlendingsloven § 65 (2) kan Kongen i forskrift⁹⁴ fastsette at politiet har vedtaksmyndighet til å fatte vedtak i saker om midlertidig og permanent oppholdsstillatelse og om fornyelse av midlertidig oppholdstillatelse. Kongen kan i forskrift⁹⁵ også fastsette at norsk utenriksstasjon har vedtaksmyndighet i saker om midlertidig oppholdstillatelse.⁹⁶ I forskriften finnes det en uttømmende liste over vilkår som må være oppfylt for at politiet kan fatte vedtak i saken, blant annet at politiet kan fatte vedtak i saken dersom det ikke foreligger tvil. I praksis betyr det at i nesten alle saker hvor det utføres intervju eller andre kontrollmetoder for å opplyse saken, blir saken sendt til UDI.

Ved vurdering av hvilket virkemiddel som skal benyttes for å opplyse saken, skal politiet gjøre en konkret avveining av hva som vil gi best resultat opp mot ressurs- og tidsbruk.⁹⁷ Det er utlendingsavsnittet i politiet som fysisk foretar disse kontrollmetodene. UDI kan gi oppfordring til politiet om at et gitt virkemiddel skal brukes i den konkrete saken, eller politiet kan selv ta i bruk midlene ved opplysning av saken før den sendes til UDI for vedtak. Virkemidlene som kan velges er blant andre:

- Intervju av søker
- Intervju av referansepersonen
- Simultanintervju av søker og referansepersonen
- Verifisering
- Bostedskontroll

Ved søknadsinnlevering ved den norske ambassaden eller konsulatet i utlandet foretas det i noen tilfeller et intervju samtidig ved søknadsinnleveringen for ytterligere

---

⁹² Utlendingsloven § 61.

⁹³ Utlendingsloven § 62.

⁹⁴ Utlendingsforskriften § 13-1.

⁹⁵ Utlendingsforskriften § 13-4.

⁹⁶ Utlendingsloven § 65 (2) siste punktum.

⁹⁷ PN 2011-003 punkt 6.

informasjon. Dette intervjuet blir da lagt til grunn ved sammenligningen med intervjuet av referansepersonen i Norge. I dette intervjuet følger man en mal med punkter som er nevnt i forarbeidene til utlendingsloven.⁹⁸

Intervjuordningen er et tiltak departementet har innført for å opplyse saken på best mulig måte ved en frivillig innsats fra referansepersonen. Tiltaket er nå lovfestet i § 56 (4)⁹⁹:

«Dersom oppholdstillatelse søkes etter §§ 40 eller 41, og ekteskapet er inngått eller samboerforholdet er etablert i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 39, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene [...]»

Intervjuordningen er også ment som et tiltak mot tvangsekteskap,¹⁰⁰ og skal særlig bli utført i de tilfellene referansepersonen er under 25 år. Vilkåret for intervju har noen unntak, som er oppstilt i utlendingsforskriften § 10-5.

Retten legger stor vekt på intervjuene i utlendings saker, blant annet uttalt i LB-2012-197253;

«Intervjuene som ble foretatt av paret to og en halv måned etter vigselen, den 17. juni 2004, må etter lagmannsrettens syn tillegges stor vekt. Lagmannsretten legger i den forbindelse til grunn at slike intervjuer nettopp har som formål å avdekke om man står overfor et omgåelsesekteskap.»

Utlendingsforvaltningen kan også bruke et simultanintervju i saken, altså et kryssintervju. Saksbehandler skal da lage et intervju som spørsmål til begge ektefellene tilpasset den individuelle saken.¹⁰¹ Ektefellene blir plassert i to forskjellige rom, med hver sin saksbehandler. Spørsmålene blir stilt omtrent samtidig slik at man

---

⁹⁸ Ot.prp.nr.75 (2006-2007).

⁹⁹ Utlendingsloven § 56 (4).

¹⁰⁰ Ot.prp.nr.75 (2006-2007) s. 194.

¹⁰¹ PN 2011-003 punkt 6.2.

kan kryssintervjue dypere ved motstrid mellom svarene. Saksbehandlerne har regelmessig kontakt med hverandre slik at motstrid lett kan oppdages.

Etter at intervjuet av referansen og eller søker er foretatt, og saken er godt nok opplyst, sendes saken til UDI for vedtak. Det er utlendingsmyndighetene som skal sørge for en opplyst sak, og bevisbyrden ligger også her. Men av vanlige forvaltningsrettslige regler skal søker og referansen selv sørge for å følge de pålegg og oppfordringer som de får fra myndighetene. Dersom UDI fremdeles mangler informasjon i saken, kan saken bli sendt tilbake til lokal politidistrikt for mer informasjon, men i de tilfellene søker eller referansen selv ikke har fulgt opp med å opplyse saken, har de risikobyrdene for et negativt vedtak som blir fattet på bakgrunn av mangelfulle opplysninger i saken.

4.3 Departementets «momentliste»

Første gangen momentlista ble nevnt var i forarbeidene til utlendingsloven; først i NOU¹⁰², og den ble ytterligere tilført momenter i proposisjonen¹⁰³. Da «kan» - skjønnet ble innført i proforma bestemmelsen i de tilfellene hvor vilkårene for avslag i vedtak forelå, presenterte lovgiver en momentliste som skulle bli tillagt vekt i vurderingen. Dette for å motvirke at vurderingene ble foretatt ved tilfeldige avveininger, hvor departementet sluttet seg til utvalgets vurdering¹⁰⁴ av at det ikke ville innebære noen større fare for tilfeldige avveininger, fordi vurderingene ville bli foretatt på bakgrunn av objektive momenter.¹⁰⁵ I 2010 kom det et rundskriv fra Justis- og beredskapsdepartementet: Instruks om proformaekteskap, jf. utlendingslova § 40 fjerde ledd¹⁰⁶ som inneholdt en deskriptiv «momentliste» over hvilke momenter som utlendingsmyndighetene skulle legge til grunn ved vurdering av om ekteskapet er proforma eller ikke:

«Dei følgjande momenta er ikkje rangert og er heller ikkje meint å vere uttømmande:

---

¹⁰² NOU 2004:20 s. 228.

¹⁰³ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 190.

¹⁰⁴ Ibid. s. 190.

¹⁰⁵ Vevstad (2010) s. 332.

¹⁰⁶ GI-01/2010.

- Kontakt mellom partane – til dømes kor lenge dei har kjent kvarandre og karakter og omfang av kontakten
- Kunnskapane partane har om kvarandre
- Samsvarande opplysningar frå partane – til dømes om korleis dei møttes, gifta seg og kontakt mellom dei
- Om ektefellane kan kommunisere på eit felles språk
- Aldersforskjell mellom partane
- Om det er betalt for giftarmålet utan at dette kan forklarast med grunnlag i medgiftstradisjonar
- Om ekteskapet klart er atypisk i forhold til ekteskapstradisjonar i heimlandet til utlendingane
- Om det føreligg omstende som talar for at ekteskapet er inngått ved bruk av tvang eller utnytting, eksempelvis at partane er klart ujamne i mental utvikling
- Om referansepersonen eller nære familiemedlem av søkeren har ei ekteskapeleg historie eller liknande, som gir grunnlag for mistankar om proforma.
- Om den som søker opphaldsløyve på grunnlag av ekteskapet, før har prøvd å få opphald på anna grunnlag, for eksempel på grunnlag av søknad om asyl, og om ekteskapet er inngått i nær tilknytning til eit avslag på anna søknad.
- Om partane har tidlegare ektefelle/sambuar/partner som skal bu i lag med paret, jf. også lovas § 40 sjette ledd tredje punktum»

I rundskrivet ber departementet utlendingsmyndighetene om at disse momentene blir vurdert og tillagt vekt i søknader om familiegjenforening. Før det fattes vedtak i saken, skal UDI grundig vurdere de opplysningene som kommer fram i saksbehandlingen fra utenriksstasjonene og politiet.

I tillegg viser proformapraksisnotatet¹⁰⁷ til at individuelle forhold som ikke er nevnt i instruksjonen, og heller ikke nevnt under, kan både være relevante og bli utslagsgivende i den enkelte sak. Eksempler fra praksis på momenter som ikke er nevnt i instruksjonen:

---

¹⁰⁷ PN 2011-003 punkt 5.1.

- En ektefelle som har fått barn med andre kort tid før/etter ekteskapsinngåelsen
- En søker endrer opplysninger om seksuell orientering etter avslag på asyl, særlig der den opprinnelige legningen var blant anførselene i asylsaken
- Ekteskapet/partnerskapet ble inngått rett etter avslag på asylsøknaden og det fremstår som om forholdet er inngått for at søkeren skal sikres videre opphold i Norge
- Tilfeller der det i søkerens hjemland er kulturelt uvanlig å velge ikke å få barn i ekteskapet. Man har blant annet gjennom DNA-tilbud til barnløse ektefeller fra Somalia erfart at flere trekker søknaden ved slikt tilbud. Det er også avdekket at ekteparet enten er søsken eller har annen nær familierelasjon som kan tyde på at ekteskapet ikke er reelt.

Proformapraksisnotatet legger vekt på at ingen av momentene isolert sett kan normalt føre til avslag etter utlendingsloven¹⁰⁸, og må vurderes i sammenheng. Momentene kan også vektlegges forskjellig i hver sak. Det skal også ses hen til kulturelle forskjeller i vektingen momentene i henhold til oppfordringen av forarbeidene.¹⁰⁹ Det understrekes også at momentene vektles forskjellig i førstegangstillatelser og i fornyelser.

Staten anførte i en sak¹¹⁰ at den som først inngår et proformaekteskap, også vil anstrenge seg for at det utad skal fremstå som reelt. Til dette kommenterte retten at selv om den var enig i dette, så ville det være svært vanskelig for en person å dekke over et proformaekteskap over en så lang periode, og særlig overfor ens nærmeste. I saken kom retten frem til at det ikke var et proformaekteskap.

Momentlista er tiltenkt å hjelpe i vurderingen, men proformaekteskap er svært vanskelig å vurdere, og det kan dessverre være en fare at den kan ramme flere enn tilsiktet. Selv om momentene som skal vurderes i søknaden objektive, så er det usikkerhet i vektleggingen av momentene, da ekteskapet jo er basert på partenes subjektive følelser for hverandre. I tillegg må det tas hensyn til ulike kulturer, nasjonaliteter, religioner som spiller inn på hva partene klarer å uttale seg om.

---

¹⁰⁸ Utlendingsloven § 40 (4).

¹⁰⁹ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007).

¹¹⁰ LB-2012-62401.

Motivene kan også være forskjellig, hvor den ene parten for eksempel ser for seg et bra liv for seg og sine barn via ekteskapet, mens den andres motivasjon kan være følelsesmessig. Derfor kan det i utgangspunktet ikke nektes oppholdstillatelse, så lenge ekteskapet har en realitet.¹¹¹

I RT. 2013 s. 937¹¹² vises det til den objektive moment-lista i forarbeidene,¹¹³ som vil være avgjørende for vurderingen. Retten legger vekt på at vurderingen må bli foretatt på bakgrunn av objektive momenter, og at denne moment-lista ikke er uttømmende og må tilpasses hvert tilfelle. Departementets instruksjoner i vurderingen av om det foreligger proformaekteskap ligner mye på andre Europeiske lands metoder.¹¹⁴

Faren med en slik momentliste er at forvaltningen kan ha dannet seg et bilde av hvordan et typisk ekteskap skal være og hva som er normalt og ikke normalt, og hvor slike momenter kan være vanskelige å vurdere opp mot hverandre. Oppgaven vil videre gi en fremstilling av de objektive momentene og hvordan forvaltningen analyserer denne momentlisten. Det vil også gis en fremstilling av hvor stor grad utlendingsmyndighetene og retten legger vekt på denne momentlisten, og om ikke praksisen er for streng i proformabestemmelsen i forhold til hva lovgiver har ment.

4.3.1 Kontakt mellom partene

Et av de viktigste momentene er den kontakten partene har imellom seg i sitt ekteskap. I forarbeidene til utlendingsloven legges det vekt på at ved vurdering av kontakt mellom partene skal det: «tas hensyn til at det for medlemmene av visse nasjonalitetsgrupper kan være kulturelle årsaker til at partene har hatt liten forutgående kontakt eller at de har mindre kunnskaper om hverandre enn det man ellers forventer.»¹¹⁵

---

¹¹¹ Ibid. s. 333.

¹¹² RT. 2013 s. 937 avsnitt 37.

¹¹³ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007).

¹¹⁴ Pøyy (2010).

¹¹⁵ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007). s. 190.

I proformapraksisnotatet¹¹⁶ skrives det at det er viktig å fastslå hvordan partene møttes, og også i henhold til om det er vanlig måte å møtes på i de kulturene partene kommer fra. I enkelte kulturer er det vanlig at partene faktisk ikke møtes før de er gift. Dersom partene fra en slik kultur eller tro viser en slik overdreven kontakt kan dette faktisk være et moment mot at det er et reelt ekteskap, da dette kan indikere at de prøver å gjemme noe. Lengden av forholdet har stor betydning. Det skal især legges vekt på hvordan partene kommuniserte på før ekteskapet. Hvis man ikke har felles språk er internett og telefon høyst vanskelige å kommunisere gjennom. Dersom partene ikke har en god forklaring på avvikende mønster trekker dette i retning av proforma.

I LB-2013-196411 la lagmannsretten vekt på en svært begrenset kontakt mellom ektefellene før ekteskapet ble inngått, herunder at de bare hadde telefonkontakt i en måned, og at de bestemte seg for å inngå ekteskap kun ett døgn etter at de møttes. Det ble også vektlagt at det ikke var utviklet noe forhold etter ekteskapsinngåelsen, og de hadde mangelfulle opplysninger om hverandre.

4.3.2 Kunnskap partene har om hverandre

Hvilken kunnskap partene har om hverandre er et av de andre hovedmomentene som utlendingsforvaltningen legger vekt på. Det må forutsettes at ektefeller har en viss kjennskap til hverandre, og enda mer i fornyelsessaker hvor de allerede har bodd sammen. UDI er observant på at det her også må tas i betraktning hvilket land/kultur de kommer fra, da det vil variere hvor mye de kommer til å vite om hverandre. I tillegg tar UDI hensyn til at partene har liten kunnskap om hverandre fra tiden før ekteskap i saker hvor de er gift arrangert. Vurderingen av kjennskap til hverandre vil også variere etter om de har samme etniske opprinnelse eller felles språk. Spørsmålene som stilles til søkerne og referansepersonene ved intervju bør variere etter hver individuell sak, og skal være en skjønnsmessig vurdering.

I LB-2011-202232 la retten avgjørende vekt på partenes manglende kunnskap om hverandre, hverandres venner og familie og også til hverandres gjøremål. Partene

---

¹¹⁶ PN 2011-003 punkt 5.2.1.

hadde ingen felles venner, og de reiste heller ikke til søkers hjemland sammen. Søker fikk avslag på oppholdstillatelse på bakgrunn av disse opplysningene i saken, samt en bostedskontroll som heller ikke viste tegn til å søker og referanse bodde sammen.

4.3.3 Felles språk

Dersom partene ikke kan kommunisere på et felles språk vil dette være et moment som trekker i retning av at ekteskapet er proforma. Det at partene trenger tolk til å kommunisere kan være en sterk grunn til å betvile ekteskapet. Dersom begge hevder at de snakker et annet felles språk enn sitt morsmål, blir dette undersøkt nærmere og språket blir kartlagt. Dersom det fremkommer at de ikke behersker et felles språk godt, legges dette særlig vekt i den totale vurderingen. UDI nevner i proformapraksisnotatet at i noen tilfeller kommuniserer partene godt uten å ha et felles språk. Men dersom de verken har et felles språk ved ekteskapsinngåelsen og heller ikke har tilegnet seg noen etter dette, vil dette trekke i retning av proformaekteskap.

I LB-2012-138333 la retten nettopp vekt på ektefellene ikke hadde felles språk da de giftet seg, og kom fram til at det ikke var et reelt ekteskap.

4.3.4 Aldersforskjell

Stor aldersforskjell kan være et moment som kan trekke i retning av proformaekteskap, især hvis det er stor forskjell på livssituasjon. I RT. 2006. s. 1657 framgår det at aldersforskjellen tillegges mer vekt enn de andre momentene i saken, og 23 års aldersforskjell i denne saken skaper en klar mistanke om proforma. Aldersforskjellen vektlegges mer jo yngre den ene ektefellen er, især dersom en av partene er under 25 år og uten barn. UDI tilsier at livssituasjon må ses i sammenheng med aldersforskjellen, om kvinnen er eldre, om den ene er uten barn men kan tenke seg barn i fremtida. I RT. 2006 s. 1657 vektla at kvinnen i forholdet ikke hadde utsikter til å få flere barn. Dette understøttes også av at det i mange kulturer er svært viktig at menn stifter familie og får barn.

I LB-2013-145759 var referansen 17 år eldre enn søkeren. Lagmannsretten viste til Tingrettens bemerkningen i saken som gjaldt den begrensede kontakten mellom

partene forut for ekteskapsinngåelsen, manglende felles språk og ikke minst den store aldersforskjellen. Denne aldersforskjellen er svært ulikt det som er vanlig kultur der søkeren var fra, nemlig Tyrkia. Her er mannen ofte flere år eldre enn kvinnen, og dette er et moment som retten legger vekt på. I saker hvor kvinnene er veldig mye eldre enn mannen, eller hvor de er ferdig med fruktbar alder, mens mannen fremdeles er ung og ikke har barn, tyder på at det ligger en proformaintensjon fra mannen. Ofte hevder partene at dette teamet er tatt opp før det inngås ekteskap, og at de har en enighet om at de ikke vil ha barn og så videre. Men i svært mange av disse sakene blir det samme temaet senere brukt som en skilsmissegrunn fra yngre mannlige søkere, som ønsker barn og vil gifte seg med en fruktbar kvinne på sin egen alder.

I LB-2013-1492 har retten bemerket at det er særlig de sentrale opplysningene om at B har vært gift 2 ganger tidligere og har en datter fra forrige ekteskap. I slike forhold, spesielt fra Pakistan som partene var fra, er dette forhold som veies tungt mot ekteskap især fra mannen og hans slekt. Betydningen om at kvinnen skal være «ren» når bryllupet inngås, står sentralt i pakistansk kultur. I denne saken dømte retten at dette var et proformaekteskap.

4.3.5 Betaling mellom ektefellene

I de tilfellene det fremkommer opplysninger som indikerer på at betaling mellom partene har fremkommet, vil man legge vekt på hvorfor og hvordan denne betalingen har skjedd. Dette er et svært viktig moment i vurderingen, da proformaekteskapet ofte hviler på dette momentet. Det må vurderes hvor stort avvik betalingen utgjør fra det normale eller aksepterte brudemedgiften i kulturen. Som utvalget har påpekt, kan det ikke anses som en indikasjon for proforma at det er betalt penger for ekteskapsinngåelsen, dersom betalingen har sitt grunnlag i medgiftstradisjoner, men derimot hvis summen er langt høyere enn vanlig.

Den norske ambassaden i Rabat har langvarig erfaring med proformaekteskap. Ambassaden har sett utvikling og trender over tid og hevder at proformaekteskap er svært utbredt, akseptert og satt i system av marokkanske borgere og slekt i Norge og Marokko. I LB-2009-190622 viste retten til at ekteparet i intervjuene med henholdsvis den norske ambassaden i Marokko og politiet i Norge har uttalt seg noe forskjellig

og viste manglende kunnskap om hverandre og de respektive familier. Det var videre utbetalt penger i forbindelse med ekteskapsinngåelsen som lagmannsretten ikke fant fullt ut kan forklares med medgiftstradisjoner. Det vises til at både ambassaden og landrådgiveren har uttalt at medgiften var påfallende høy, både i forhold til partenes oppgitte inntektsforhold og i forhold til marokkanske tradisjoner på dette området generelt.

4.3.6 Atypisk ekteskap

Dersom ekteskapet avviker fra det som er normen i et land eller område, skal dette inngå i vurderingen av om ekteskapet mest sannsynlig er inngått hovedsakelig for å skaffe søkeren oppholdstillatelse i Norge. Alle land har i større eller mindre grad tradisjoner knyttet til inngåelse av ekteskap, og i noen områder står tradisjoner langt sterkere enn andre steder. Dersom for eksempel ingen nære familiemedlemmer møter opp på bryllupet i asiatiske land er dette et alarmerende moment. I Tyrkia er det svært viktig at ekteskapet er i tråd med skikkene i landet, samt muslimske regler. Dersom en muslimsk mann fra Tyrkia gifter seg med en norsk kvinne som er 20 år eldre enn han og kvinnen i tillegg har barn fra tidligere forhold eller er skilt, tyder dette på at han har helt andre hensikter enn et reelt ekteskap med henne.

Men det er ikke alltid noen få atypiske momenter alene kan tilsi at det er et proformaekteskap. I LB-2013-143710 uttaler retten:

«De forholdene som etter rettens vurdering kan trekke i retning av at ekteskapet ble inngått i omgåelseshensikt, er aldersforskjellen, den relativt kortvarige kontakten før ekteskap ble inngått samt etablering av fullstendig særeie. Etter lagmannsrettens vurdering er imidlertid ikke en aldersforskjell på 19 år, et forutgående bekjentskap på syv måneder og særeieavtale så vidt atypisk at disse forholdene alene tilsier at formålet med ekteskapet mest sannsynlig har vært utsikt til opphold i Norge.»

Dette sitatet viser hvor vanskelig en vurdering kan være når det er snakk om såpass mange momenter som sammen skal vise realiteten av et forhold. I noen tilfeller kan så mange momenter gå mot partene, mens ett moment alene kan ha avgjørende effekt foran retten for at forholdet er reelt.

4.3.7 Ekteskapeleg historie

Dette momentet betyr at utlendingsmyndighetene må kunne innhente sakene til referansepersonen eller nære familiemedlemmer til søkeren, og vurdere om det er grunn til å mistenke at disse har inngått proformaekteskap. Noen av disse opplysningene kan bli sjekket etter blant annet innvilget permanent oppholdstillatelse, søknad om familiegjenforening med ny ektefelle eller søknad om statsborgerskap og kan da bli grunnlag for tilbakekall av oppholdstillatelse.

Når retten går inn i saken og gir en konkret vurdering, ser den nøye på tidspunktene på de forskjellige viktige hendelsene i sivilstanden i søknadsprosessen som i denne saken¹¹⁷:

«Det er også interessant å sammenholde As visumsøknader til Norge med hans ekteskaphistorikk i Tyrkia. Det er et påfallende sammenfall i tid mellom visumsøknaden i 1999 og den første skilsmissen fra C. Dette kan indikere at A i forbindelse med det omsøkte besøket til Norge ønsket å ha mulighet for å kunne inngå nytt ekteskap for å skaffe seg oppholdsgrunnlag. Da skilsmissen ble gitt i 1999, var C gravid med parets andre barn. De giftet seg på nytt i 2001, og ble skilt igjen bare noen få dager før A inngikk ekteskapet med B den 17. mai 2002, noe som ikke er mindre påfallende. I et slikt perspektiv framstår etter lagmannsrettens mening As forklaring på hvorfor han giftet seg med og skilte seg fra C to ganger som lite troverdig.»

I mange saker har utlendingsmyndighetene en modus som de finner fram til på bakgrunn av et mønster som går igjen en periode. Tyrkia-modus er en av modusene som utlendingsmyndighetene la merke til da flere menn fra Konya i Tyrkia giftet og skilte seg med norske kvinner, for deretter å gifte seg på nytt med sine tidligere tyrkiske ektefeller og søke familiegjenforening for dem. Konya er et område med lavt utdanningsnivå og høy arbeidsledighet. Mange europeiske land har i lang tid mottatt mange arbeidsinnvandrere fra dette stedet, og fortsatt mottar man mange innvandrere i form av familieinnvandring. De som ønsker å emigrere, kommer ofte i

---

¹¹⁷ LB-2013-145759.

kontakt med personer som har opphold i Norge, for så å oppnå et forhold som danner grunnlag for familiegjenforening. I den sammenhengen er det ikke uvanlig at man skiller seg borgerlig fra sin tyrkiske ektefelle, men forblir religiøst gift. Ifølge Landinfo¹¹⁸ har Tyrkia innført borgerlig vielse og skilsmissepraksis, men det gjennomføres like mye religiøse vielser og skilsmisser som borgerlige. Flere menn skilte seg «borgerlig» fra sine koner, som fortsatte å bo med svigerfamilien. Disse kvinnene var da reelt ikke skilt, da de fremdeles var gift på religiøst vis. Lagmannsretten viser i LB-2013-143715 til Tyrkia-modus i blant andre LB-2010-22897, LB-2012-79121, LB-2013-145759, LB-2013-36624. Likheten mellom alle disse sakene bestyrker lagmannsrettens oppfatning om at søker i denne saken bevisst har valgt en strategi med hovedformål å få opphold i Norge da fremgangsmåten bevitner om et sterkt emigrasjonsønske til Norge.

4.3.8 Opphold på annet grunnlag

Hvor mye vekt dette momentet skal tillegges avhenger av hvilken type tillatelse det er søkt om, og hvor lang tid det er gått siden det forrige forsøket for å få opphold i Norge, man må se på sakshistorikken samlet for å se mønsteret med oppholdshensikten til søker.

Men det må samtidig huskes på at ekteskap kan være reelt selv om søker tidligere har vist en klar oppholdshensikt.¹¹⁹ En søker som tidligere har fått avslag på søknad om asyl, kan ha en et reelt forhold med en person i Norge i perioden han oppholder seg i Norge i påvente av svaret på asylsøknaden

I LB-2012-205643 uttaler retten:

«Innledningsvis bemerkes at A over tid har vist et sterkt ønske om å få et oppholdsgrunnlag i Norge. Det vises til hans søknadshistorikk som det er redegjort for under saksfremstillingen ovenfor. Hans ønske må ses på bakgrunn av at hans foreldre og søsken har hatt opphold her i landet. I Utlendingsdirektoratets vedtak 13. mars 2000, der As søknad om asyl ble

---

¹¹⁸ Landinfo.no (2009).

¹¹⁹ PN 2011-003 punkt 5.2.10.

avslått, er det påpekt flere forhold som etter direktoratets oppfatning svekker asylsøknadens troverdighet. Utlendingsnemnda har i sitt vedtak 24. august 2011 bemerket at det ut fra sakens opplysning måtte ha fremstått som lite sannsynlig at A ville få innvilget sin asylsøknad. Lagmannsretten er enig i det.»

Søkers oppholdstillatelse ble tilbakekalt i denne saken.

Vurderingen av denne momentlista opptar den store saksbehandlingstiden i disse sakene. Ved en gjennomgåelse av deler av momentlista har det blitt vist til at det er særdeles komplisert og vanskelig vurdering som skal legges til grunn i disse sakene, som gjelder søkerens privatliv. Man kan likevel ikke fatte vedtak i saken på bakgrunn av et moment i saken som ikke er i favør av partene, og alle momentene skal vektlegges på lik linje.

5 FORHOLDET TIL INTERNASJONAL RETT

I utlendingsloven § 3 er det slått fast at loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke utlendingens stilling, jf. menneskerettsloven § 2. Med dette mener lovgiver at de internasjonale forpliktelser skal ha umiddelbar internrettslig virkning dersom de er i favør av utlendingen

5.1 EMK

I familiegjenforeningssaker er det særlig EMK artikkel 8 som gjelder, som i norsk oversettelse lyder:

- 1) Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse
- 2) Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter

Et inngrep i retten til respekt for familielivet er ikke nødvendigvis en krenkelse av konvensjonen, da en stat kan foreta en rekke inngrep uten å krenke folkeretten. Punkt 1 og 2 i EMK artikkel 8 må ses i sammenheng med hverandre. Et inngrep kan godtas dersom; 1) formålet med inngrepet er legitimt, 2) inngrepet har klart rettslig grunnlag og 3) inngrepet må kunne anses «nødvendig i et demokratisk samfunn». At staten ønsker å regulere innvandring for å tilfredsstille samfunnets interesser totalt sett, for å fremme landet økonomi og velferd, er et legitimt formål. En lovregulert adgang til familieinnvandring tilfredsstiller kravet til hjemmel. Det tredje kravet blir tilfredsstilt ved at staten benytter akseptable virkemidler for å oppnå formålet ved forholdsmessighet.¹²⁰

Selv om EMK for det første skal hindre adskillelse av familien, kan det ikke utelukkes at et avslag på søknad på innreise for etablere et familieliv også vil kunne innebære et inngrep i EMK artikkel 8. Dette gir imidlertid ingen universell rett til fri familieinnvandring. Derfor har EMD utviklet en lære om at det ikke innebærer et inngrep i artikkel 8 å nekte oppholdstillatelse dersom familielivet kan opprettholdes i et annet land. Forarbeidene¹²¹ legger til grunn EMD sine prinsipper og legger frem at familien rettslig og faktisk har mulighet til å forenes i et annet land, skal det svært mye til før det å nekte rett til familieinnvandring vil bli ansett som et uforholdsmessig inngrep i familielivet, og viser til viser til uttalelser av EMD:

«Article 8 cannot be considered to impose on a State a general obligation to respect immigrants choice of the country of their matrimonial residence and to authorise family reunion in its territory».

I denne gradforskjellen ved familiegjenforening og nyetablerte ekteskap får de siste et mindre vern, jf. EMDs uttalelser i Abdulazis¹²²:

«The Court observes that the present proceedings do not relate to immigrants who already had a family which they left behind in another country until they

---

¹²⁰ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 181.

¹²¹ Ibid. s. 186.

¹²² Ibid.

had achieved settled status in the United Kingdom. It was only after becoming settled in the United Kingdom, as single persons, that the applicants contracted marriage.»

Et annet relevant spørsmål for drøfting kan være hvor langt statene kan gå i å oppstille økonomiske betingelser for familieinnvandring, eller andre vilkår som botid i medlemsstaten før vedkommende kan opptre som referanseperson. I utgangspunktet vil økonomiske betingelser ha et legitimt formål og ikke være urimelige, fordi en ivaretar det statens velferd gjennom å motvirke at innvandrerne straks blir en økonomisk byrde for det offentlige. Et krav om botid vil generelt virke i samme retning. På den andre siden blir det spørsmål om hvor langt staten kan gå i å hindre en gjenforening mellom to familier som ikke kan forenes i et annet land. På grunn av liten praksis fra EMD kan man ikke ha et sikkert svar på EMK artikkel 8 praktiseres, men ifølge forarbeidene¹²³ fastslås det at gjeldene norsk praksis ligger trygt innenfor de rammene som følger av EMK artikkel 8.

I en dom fra EMD¹²⁴, kom spørsmålet opp om splittelse av familien opp. Under dissens fant EMD ut at utvisning av en mann fra Nigeria som var gift med en norsk kvinne ikke var i strid med EMK artikkel 8. Det ble foretatt en konkret vurdering av om avslaget på familiegjenforening og utvisningsvedtaket som følge av overtredelser av utlendingsloven, ville være en uforholdsmessig splittelse av familien i strid med EMK artikkel 8. EMD uttalte at flere faktorer spilte en rolle; Om det ble brudd i familielivet, tilknytning til medlemsstaten, om familielivet kan utøves i den utvistes hjemland og om hensynet til innvandringskontroll og andre samfunnsmessige hensyn gjorde seg gjeldende. Et annet viktig hensyn er om familien etablerte familielivet på et tidspunkt de var klar over hvilken rettsstilling personene befant seg. I denne dommen kom EMD fram til at den utviste kunne fortsette familielivet sitt i Nigeria.¹²⁵

I LB-2013-116846 fastslo retten fast at EMK artikkel 8 ikke kunne gjøres gjeldende å beskytte omgåelsesekteskap, da det ikke er et reelt familieliv. Også i LB-2012-205643 uttaler retten at EMK ikke gir noen videre beskyttelse enn den internrettslige

---

¹²³ Ibid s. 183.

¹²⁴ Darren Omoregie and Others v. Norway.

¹²⁵ Einarsen (2008) s. 50.

regulering. Også i LB-2014-8447 bemerker retten at når familielivet er etablert på et tidspunkt da partene ikke kunne ha noen forventning om å kunne opprettholde familielivet i landet, er vernet etter denne bestemmelsen svakt. I slike tilfeller skal det bare i eksepsjonelle tilfeller være i strid med EMK artikkel 8, jf. EMDs avgjørelse 14. februar 2012 i Atntwi m.fl. mot Norge. Retten kom fra til at utvisningsvedtaket ikke var i strid med EMK artikkel 8.

5.2 EU-direktiv om retten til familieinnvandring for tredjelandsborgere utenfor rammen av EØS-avtalen

EU-direktivet¹²⁶ er ikke forpliktende for Norge, men likevel er den av betydning for utviklingen av den norske utlendingsretten. Det er fastsatt minimumsstandarder for hvilken rettighetsbestemmelse EU-landene må operere med hvor både søker og referanseperson er tredjelandsborger, og hvor referansepersonen har en oppholdstillatelse av minst ett års varighet. Direktivet gjelder ikke tredjelandsborgere som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

Ifølge direktivet skal ektefelle og barn til referanseborger med oppholdstillatelse av minst ett års varighet som hovedregel ha rett til oppholdstillatelse, med noen unntak som er oppstilt i artikkelen.¹²⁷ Oppholdstillatelse kan i henhold til direktivet også nektes dersom avslaget kan begrunnes i «public policy, public security or public health».¹²⁸

5.3 Proformaekteskap i andre nordiske lands rett

Opgaven vil kort drøfte hvordan proforma er lovregulert i andre nordiske land, som Sverige og Danmark.

I den danske utlendingsloven er det inntatt en særskilt bestemmelse i udlændingeloven i § 9, stk. 9, som favner videre enn de to vilkårene om at partene skal bo sammen og at ekteskapet ikke skal rammes proforma-reglene.

---

¹²⁶ EU-direktiv 2003/86.

¹²⁷ EU-direktiv 2003/86 artikkel 3.

¹²⁸ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 184.

Bestemmelsen innebærer at søknaden kan avslås «såfremt der er bestemte grunde til at antage, at det afgørende formål med ægteskabets indgåelse eller etablering af samlivsforholdet er at opnå opholdstilladelse.»¹²⁹ Bevisreglene er her blitt lagt til grunn slik at man også kan nekte tillatelse i de rene proforma-tilfellene. Etter dansk rett må man altså ikke konstatere at det å oppnå oppholdstillatelse har vært eneste motiv, men det er nok at dette motivet har vært det «avgjørende» motiv. Selv om partene godtgjør andre motiv, vil det altså være av liten betydning. Ved bevisvurderingen er det etter den danske loven krevd at det må foreligge «et sikkert grundlad» for at hovedformålet har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Etter at EU-direktivet om familieinnvandring¹³⁰ kom i 2003, opphevet Sverige bestemmelsen som fastsatte vilkår for familiegjenforening for ektefeller og samboere om at forholdet skulle fremstå som «seriøst». I direktivet er det fastsatt minimumsstandarder for hvilke rettighetsbestemmelser EU-landene må operere med når både søker og referanseperson er tredjelandsborger, og der tredjelandsborgeren har hatt en permanent oppholdstillatelse av minimum ett års tid. Direktivet er ikke forpliktende for Norge. I likhet med den danske bestemmelsen, ga svenskene hjemmel for å avslå i andre tilfeller enn i de egentlige proformatilfellene, men i svensk rett var det ikke spørsmål om hovedformålet hadde vært å oppnå opphold, men om forholdet fremsto som seriøst. Vilkåret om at forholdet måtte fremstå som «seriøst», var også et uttrykk for at man ikke anså at ethvert tilfelle av reell familiegjenforening skulle gi rett til opphold, men at det var rimelig å stille ytterligere krav til tilknytningen mellom partene.

6 KRITISK KONTROLL AV ET EKTESKAP

6.1 Proformabestemmelsens forutsetning

Ekteskap er et av de mest personlige og intime forholdene en person kan ha. Det skulle ha vært en menneskerett å bli trodd på umiddelbart dersom en person fortalte at han eller hun har inngått ekteskap med en annen person. Utlendinger og norske borgere, som gifter seg med utlendinger blir i stedet stilt foran et kontrollapparat hvor

---

¹²⁹ Starup (2012) s. 156.

¹³⁰ 2003/86/EC.

de skal hevde sitt samliv reelt, og samtidig bevise det ved å åpne opp sitt privatliv for kontrollører av utlendingsforvaltningen.

Utlendingslovens proformabestemmelse er en konsekvens av den omfattende misbruken av familiegjenforeningsretten, som fantes sted i samfunnet. Den stadig strengere kontrollen ble utløst etterhvert som utlendingene innvandret til Norge. Proformabestemmelsen krever i grunn ikke mer enn at det grunnlaget som det søkes på, må «finnes». Neste spørsmål kan så være om proformabestemmelsen ikke er konstruert på en typisk holdning fra det norske samfunnet om hvordan et ekteskap skal komme i stand og fungere. Det kan oppleves som om utlendingsloven er bygget opp med en forutsetning om at ekteskap kun kan være reelt mellom to personer som gifter seg på bakgrunn av kjærlighet. I mange andre kulturer og trosretninger kan en forelskelse eller kjærlighet være av en mindre positiv betydning enn som i norsk tradisjon, ved at det kan synes som at man kun gifter seg med ut fra følelser. Utlendinger som gifter seg med norske borgere kan av denne tradisjonelle tenkemåten ha andre motiver og tanker i tillegg til at de liker personen de gifter seg med, og vil leve i et ekteskap. I mange kulturer blir det også sett på som rart dersom en mann viser hengivenhet for kona, både overfor henne og andre. Disse momentene kan gjøre at kjærligheten ikke er det første største vippepunktet for at mange velger å gifte seg med den de faktisk gifter seg med, fordi disse personene aldri er opplært til å følge kjærligheten, men heller fornuften. I mange land med ustabile økonomiske rammer kan en vurdering av den andre partens økonomi, familieliv, tidligere sivilhistorie og mange andre faktorer spille stor rolle, som man ikke tenker på før man går inn i et forhold i Norge. I en vurdering av om ekteskapet er reelt kan disse synspunktene virke som grådighet i det norske samfunnet, og dermed oppleves som om ekteskapet er basert på intensjonen om å få opphold i Norge. I ekteskapsloven i Norge er det ingen regler som tilsier at det må være bestemte hensikter bak ekteskapsintensjonen mellom partene, ei heller deres subjektive følelser. Dette kan lede til spørsmål som igjen kan utfordre dagens utlendingslov angående formålsbetraktningen; Dersom en person velger å ikke gifte seg med en konkret person fra Norge, fordi han mener personen ikke er passende, men heller finner en annen person fra Norge som vedkommende gifter seg med; har hans hovedsakelige formål da vært å få opphold i Norge? Det kan drøftes om det er den

trygge og stabile fremtiden eller ønsket om å gifte seg med den konkrete borgeren av Norge som er hovedhensikten, og hvordan dette skal avgjøres.

6.2 Utlendingsforvaltningens frihet

Den friheten som utlendingsforvaltningen har fått i form av at de har rett til å gi avslag i de tilfeller de mener at ekteskapet ikke er reelt. Dette er en stor frihet, men samtidig et stort ansvar. Det finner årlig mange saker som går klagerundene for å få hevdet ekteskapet sitt reelt. Det er mange som får omgjort vedtakene til positivt vedtak i disse klagerundene. Dette viser at utlendingsforvaltningen kan ta feil og tar feil, og erkjenner at de tok feil ved omgjøringen av vedtakene. Men i denne tidsperioden hvor et vedtak er negativt fattet i reelle ekteskap er det flere personer som blir hardt berørt av dette. Departement har i forarbeidene¹³¹ merket seg den skepsis til denne frie skjønnsvurderingen og til at det kan ramme flere enn tilsiktet i proformabestemmelsen, men konkluderer likevel med at en vurdering på bakgrunn av objektive momenter ikke vil være en fare i dette tilfellet.

Som det er blitt gjennomgått tidligere i oppgaven er det staten som har ansvar for beviskravet, og tvil skal komme utlendingen til gode. Det er staten som skal bevise dersom de mener at ekteskapet ikke er reelt, og skal fremskaffe bevis på dette. Dette gjør også at det blir en motsetning mellom partene i praksis; utlendingsforvaltningen på den ene siden og søker og referansen på den andre siden. Selv om representatene fra utlendingsforvaltningen skal være nøytrale i saken og vurdere nøytralt, kan det likevel føles som en hard skepsis mot utlendingen fra utlendingsforvaltningen. Utlendingen må jobbe ekstra hardt for å bevise sitt reelle samliv dersom mistanken har festet seg. Bevisene fra utlendingens side kan bli gjenstand for hard kontroll, og ikke ha like god verdi på grunn av skepsisen mot han eller hun. Utlendingen kan på sin side derfor føle seg som en motpart til staten, til det som er hans hjem uten kanskje ha gjort noe ulovlig i det hele tatt. Dette kan ikke være et sunt forhold i lengden, da man kan utvikle en negativitet mot staten.

---

¹³¹ Ot.prp.nr. 75 (2006-2007) s. 190.

6.3 Intervju-situasjonen

Det er dette kontrollpunktet som både søker og referansepersonen føler som vanskeligst i søknadsprossessen. Mange av spørsmålene som blir stilt av utlendingsforvaltningen er ganske intime og personlige. Både søker og referansepersonen føler sin avmakt på sitt ytterste når de faktisk må svare på spørsmål om temaer som de bare ønsker å dele med sin livspartner, og kanskje ikke der engang. Det er ikke sikkert at man har reflektert over disse spørsmålene, og især kanskje ikke sammen med ektefellen. Det kan også forekomme motstrid i svarene på grunn av subjektive følelser og meninger, for eksempel for å få barn i fremtiden. Det faktum at man blir kryssintervjuet kan øke stressnivået ytterligere, og situasjonen kan føles som høyst ubehagelig.

Ventetiden for å komme til intervju for en søker fra for eksempel land som Somalia og Pakistan hos politiet i Oslo Politidistrikt, som er det største i omfanget på antall søknader, er beregnet til 8 måneder på UDI sine nettsider,¹³² men er i realiteten ca. ett år fra søknaden er innlevert.¹³³ I dag tar det ca. 18 måneder fra man leverer dokumentene hos politiet eller ambassaden til UDI har behandlet saken ferdig.¹³⁴ 18 måneder er halvannet års ventetid for en søker som vil begynne å leve livet sitt sammen med sine nærmeste som ektefeller, forlovede eller barn og har satt dette på vent. Hvorvidt dette er holdbar saksbehandlingstid for en forvaltningsrettslig etat kan diskuteres. Denne venteperioden kan være både lang og tung for mange søkere og referansepersoner som er gift. Mange har visumplikt til Norge, og kan derfor bare møtes i søkers hjemland. For dette må referanseperson ta fri fra skole og jobb for å reise over. Mange venter med å kjøpe bolig eller dekorere den, dra på ferier til andre land og liknende til ektefellen kommer. Mange som gjerne ønsker å starte på skolen for etterutdanning eller kurs må sette planene på vent, da de må arbeide i denne perioden for å oppfylle lovens vilkår om underhold og bolig.¹³⁵

Når referansepersonen først blir kalt inn til intervju, vil de færreste forsøke å bytte tildelt tid for møte med politiet, selv om det ikke skulle passe. Dette fordi mange har

---

¹³² www.udi.no (sist oppdatert 23. februar 2015).

¹³³ Egne erfaringer som saksbehandler hos Oslo Politidistrikt.

¹³⁴ www.udi.no (sist oppdatert 23. februar 2015).

¹³⁵ Utlendingsforskriften §§10-8 – 10-12.

ventet såpass lenge. Ventetiden gjør at mange er mentalt slitne eller desperate og ønsker dette overstått, og det gjør at de muligens er likegyldige i intervjusituasjonen.

I en studie foretatt av Eggebø¹³⁶, basert på intervjuer foretatt av søkere og referansepersoner om hvordan de opplevde intervjusituasjonen, forteller de fleste intervjuede om at de opplevde intervjusituasjonen hos politiet som veldig ubehagelig og at de var stresset, nervøse, og redde for at de ville si noe som kunne bli brukt mot dem senere. Intervjuene kan grovt sett deles i to deler; 1) Intervjueren ønsker mest mulig informasjon om hvordan partene møttes, hvordan forholdet utviklet seg til ekteskap, om hvem tok initiativ og så videre. 2) I den andre delen handler det om hverdagsforholdet; hvem som sover på hvilken side av senga, hva de spiser, hvem som har ansvaret for økonomien og liknende. Spørsmålene gikk ofte langt inn over den grensen som er veldig intimt for mennesker, om deres forhold og følelser i ekteskapet. Situasjonen er preget av en skjev fordeling, hvor autoriteten foreligger hos den som intervjuer og som setter kriteriene for hva som er et reelt ekteskap, og er den som har myndighet til å fatte vedtaket. Den som blir intervjuet må bare «samarbeide», og dernest vente på vedtaket.

Ved kryssintervju kan det oppleves enda mere ubehagelig for partene ved at de vet at ektefellen sitter i naborommet og blir stilt samme spørsmål som senere skal sammenlignes. Istedenfor å forsøke å være ærlige og åpne er man kanskje mer opptatt av at svarene skal samsvare med ektefellens svar. Motstridende svar er svært kritisk for vedtaket, uansett hva slags tema det er snakk om. I en dom fra Lagmannsretten¹³⁷ uttales det om motstridende svar:

«Det forhold at de i dag forsøker å få barn, kan uansett ikke tillegges betydning. For øvrig vises til intervjuer våren 2008 hvor det ble stilt spørsmål om de planla å få barn, hvor han svarte at de planla det til neste år, mens hun svarte at de først skulle kjøpe leilighet. Overfor leger har de senere oppgitt å ha uinnfridd ønske om barn fra 2003.»

---

¹³⁶ Eggebø (2013).

¹³⁷ LB-2011-162056.

Slike situasjoner kan vise hvordan ektefellenes ønsker om felles ting kan være forskjellige, og unngåelsen av felles drøfting av disse ønskene, kan vise motstrid i intervjusituasjon som kan brukes av retten. Det er allikevel ikke alltid slikt at motstridende svar viser uærlighet fra den ene eller begge partene.

6.4 Bostedskontroll

Bostedskontroll kan også føles som et svært inngripende kontrolltiltak der partene opplyser å bo sammen, enten i fornyelsessaker eller hvor søker allerede er i Norge. Bestemmelsen er lovbestemt,¹³⁸ og omfatter bostedskontroll i proformasaker. Bostedskontrollen kan ikke gjennomføres uten skriftlig samtykke dersom retten beslutter dette, eller det foreligger «fare ved opphold». Det er politimesteren som gir fullmakt som kan beslutte bostedskontroll i slike tilfeller. Da UDI ikke har hjemmel til å beordre bostedskontroll, skriver de i proformainstruksen at de oppfordrer politiet til å utføre bostedskontroll i sakene.¹³⁹

Retten viser til i LB-2012-598 at en naturlig språkforståelse av kravet om å bo sammen er at partene har felles adresse hvor de utøver normalt samliv mesteparten av fritiden. Formålet med kravet er å sikre ekteskapelig samliv, da det ville vært svært enkelt å sikre seg opphold i landet uten dette kravet. I LB-2012-598 er det vist til at i vanlig norsk oppfatning vil ektefeller fortsatt bli betraktet som å bo sammen selv om den ene er ukependler på grunn av jobb eller utdanning, men: «[...] I utlendingsrettslig sammenheng skal det derimot anlegges en strengere tolking, da det ellers ikke ville vært nødvendig å nevne dette i sitatet foran som en av unntakssituasjonene hvor det kan dispenseres fra kravet om å bo sammen.»

I bostedskontrollen skrives det en rapport om det som observeres hos søker og referanseperson, som blir lagt ved saken og blir tillagt betydelig vekt ved vurderingen. Retten legger stor vekt på den informasjonen som bli innhentet fra bostedskontrollen. I LB-2012-197253 gir retten en grundig beskrivelse av hva som ble avdekket ved bostedskontrollen i saken:

---

¹³⁸ Utlendingsloven § 103.

¹³⁹ PN 2011-003 punkt 6.3.

«I tillegg til dette soverommet var det også stue og kjøkken som bar preg av at de var i bruk. Leiligheten i 2. etasje hadde vært leid ut antagelig til omtrent utgangen av 2005. Det var grunn til å oppfatte det slik at A på dette tidspunktet, iallfall delvis, holdt til i denne leiligheten, og dobbeltsengen der tydet på at den den siste natten bare hadde vært brukt av én person.»

Lagmannsretten la også betydelig vekt på dette beviset:

«Lagmannsretten er enig med staten i at de forholdene som ble avdekket under bostedskontrollen tyder på at det ikke var noe ordinært ekteskapeleg samliv mellom partene på dette tidspunktet. Partene har da også forklart at det var problemer i ekteskapet fra slutten av 2006 til et stykke ut i 2008. Det skyldtes bl.a. at B i en periode i dette tidsrommet hadde et forhold til C.»

6.5 Forskjellsbehandling i saksbehandlingen

Noen søkere eller referansepersoner kan også i intervju situasjon eller senere i saken vise misnøye til utlendingsmyndighetene ved å hevde forskjellsbehandling overfor visse grupper av utlendinger. I en sak for Lagmannsretten¹⁴⁰ gjorde en søker gjeldende diskrimineringsloven § 4¹⁴¹. Søker bygget anførselen på statistikk hentet fra utlendingsmyndighetene om antall søknader der søker var fra Thailand sammenlignet med Pakistan der han selv kom fra. Lagmannsretten gjorde gjeldende at hver utlendingssak vurderes konkret for seg etter en grundig og helhetlig vurdering av et korrekt og relevant faktum, og at det ikke var foretatt en diskriminerende forskjellsbehandling fra UNE. Selv om retten i denne saken gjør gjeldende at hver utlendingssak vurderes for seg, viser praksisnotatet fra UDI at utvalgte grupper er utsatt for en strengere kontroll enn andre. Dersom søkeren kommer fra landene; *Albania, Kina, Nord-Afrika, Pakistan, Somalia, tidligere Jugoslavia, Tyrkia* eller *Vietnam* senkes straks terskelen for at søker og referanseperson blir kalt inn til intervju for ytterligere uttalelse i saken.¹⁴² Denne forskjellsbehandlingen, som er ren rutine i UDI og som har fremkommet av erfaringer og kunnskap fra tidligere saker og

---

¹⁴⁰ LB-2013-1492.

¹⁴¹ Diskrimineringsloven 2005 (OPPHEVET).

¹⁴² PN 2011-003 punkt 6.1.

modus kan likevel oppleves svært urettferdig for en person fra ett av disse landene, som allerede føler seg i en mindreverdige posisjon.

Lovgiver løfter opp tema om personer fra fattige land i verden som gifter seg med vestlige personer med mulighet til en bedre tilværelse for seg selv og sine barn.¹⁴³ Selv om det er blitt brukt en nøytral tone i forarbeidene og det ikke nevnes noen spesielle land, kan det drøftes om lovgiver underforstått har ment å vise til unge kvinner som gifter seg med eldre norske menn. Praksis i proformakontroll saker viser svært lite til saker fra for eksempel Thailand, som er et av de landene som har høyest andel unge kvinnelige søkere som søker familiegjening med eldre norske menn, og hvor kvinnene som ofte i tillegg har barn fra før av. Det er liten representasjon av thailandske søkere i sakene som går til retten, mens andre asiatiske land er sterkt overrepresenterte. Også i saker fra for eksempel Thailand er det stor aldersforskjell, forskjell i livssituasjon, språkdistanse og liknende, men det oppleves likevel som om det er allmenn oppfatning at dette ikke er et problem. Det kan virke som om det er lettere for forvaltningen å akseptere kvinner med eller uten barn, som sikter mot en bedre tilværelse for seg og sine barn gjennom ekteskapet, enn unge menn som gifter seg med eldre norske kvinner for å sikre seg selv og sine eventuelt fremtidige barn en bedre fremtid. Dette kan i så fall ikke være uproblematisk i et norsk likestillingsperspektiv, og denne selektive kontrollen kan oppleves ekstra belastende for partene i slike saker.

6.6 Respekten for et samliv

Situasjonen er nå slik at kontroll må foretas i familiegjeningssakene, selv om den oppleves som unødvendig eller belastende for utlendingen eller referanse. I tråd med god forvaltningsskikk skal den foretas i tråd med etiske retningslinjene som er fastsatt av utlendingsmyndighetene.

Det er likevel desverre slik at uansett hvor mye etikk og forsvarlig saksbehandling som foretas kan det oppleves tungt for partene å måtte brette ut private og intime detaljer fra sitt samliv for kontrollapparatet. Dessverre finnes foreløpig ingen andre

---

¹⁴³ Ot.prp.nr.75 (2006-2007).

kontrollmetoder enn at partene selv må samarbeide og gi opplysninger, og disse opplysningene er desverre nødvendige for saksbehandlingen. Utlendingsmyndighetene bør vie enda mer oppmerksomhet til hvordan partene opplever denne situasjonen.

7 AVSLUTTENDE BEMERKNINGER

Utlendingsbildet har endret seg drastisk på noen tiår. En langt større arbeidsinnvandring, asylinnvandring og familiegjenforeningsinnvandring har endret tallet på innvandrere veldig mye og veldig fort. Denne samfunnsendringen har selvfølgelig sin negative og positive sider med de utfordringene det innebærer. Innvandringskontrollen har også endret seg, og man står overfor helt nye problemstillinger. Der det tidligere ikke var et problem å søke familiegjenforening, verken på ekteskap- eller forlovelsesgrunnlag, koster det nå flere år av livet å gå gjennom denne, for både søker og referanse og et avansert kontrollapparat for utlendingsmyndighetene.

Lovgiver har i forarbeidene vært klare på at kun i de sakene hvor man klart kan konstatere et misbruk av oppholdstillatelsen i familiegjenforeningssaker, skal den avslås. Tvilen skal komme søkeren til gode, og det skal mye til før et ekteskap konstateres for ikke reelt. Likevel er det årlig svært mange saker som går til klagerundene i UNE, og helt opp til retten. Mange saker blir omgjort til positive vedtak og ekteskapene blir anerkjent som reelle. Dette er likevel noen saker for mange, da ingen bør utsettes for den nedverdiggende situasjon å måtte brette ut detaljer fra sitt samliv for å få det godkjent i retten, og få en anerkjennelse fra myndighetene hvorvidt deres forhold er ekte eller ikke.

Lovgiver nevner i tillegg i forarbeidene¹⁴⁴ at søkere fra den fattigere delen av verden som inngår et ekteskap med en vestlig person som en mulighet for en bedre tilværelse for seg selv og sine barn, ikke kan nektes oppholdstillatelse så lenge

---

¹⁴⁴ Ibid.

ekteskapet samtidig skal ha en realitet. Til tross for en nøytral språkbruk i forarbeidene kan det drøftes om det ikke siktes til kvinner fra de landene som gifter seg med eldre norske menn, som i tillegg etter noen år også henter sine barn til Norge. Etter en analyse av praksis kan det likevel se ut som om all fokus settes på yngre menn som gifter seg med eldre norske kvinner. Dette kan ikke forsvares ut fra det likestillingsperspektivet som er lovfestet i Norge.

Drøftelsen i oppgaven har også vist til at mens det i forarbeidene legges vekt på at en avansert kontroll skal foretas i de tilfellene man mistenker et proformaekteskap eller opplysningene i saken tilsier at det kan være snakk om et proformaekteskap, kan man i praksis se at en avansert kontroll foretas i flesteparten av sakene med et skeptisk blikk som heller skal sluse ut ekteskapene som synes reelle. I et slikt kontrollsystem kan det være fare for at uskyldige søkere og referanser rammes.

Det kan også være fare for at et avansert kontrollsystem av familiegjenforeningstillatelsen kan føre til en skeptisk holdning mot staten blant de som allerede viser respekt for lovene og reglene i landet, men som likevel utsettes for kontroll av sitt private samliv. I tillegg har det ført til en lang saksbehandlingstid som stjeler noen av de mest verdifulle årene i samlivet til unge mennesker, som ønsker å starte livet, og ofte er på kritiske øyeblikk i sine karrierer, studier og liknende. Det kan oppleves svært belastende å bli fratatt verdifull tid, som ikke kan erstattes. Forvaltningen kan desverre ikke unnskyldes med noen som helst argumentasjon for denne lange saksbehandlingstiden.

Et omfattende misbruk av familiegjenforeningstillatelsen er et samfunnsproblem, og kontrollen av dette misbruket er en utfordring for hele rettsapparatet. Men det er likevel svært viktig med en streng balansert praksis hvor et misbruk av familiegjenforeningstillatelsen ikke fører til en for streng eller rigid praksis i strid med lovgivers mening i forarbeidene.

8 LITTERATURLISTE

Litteratur

Brochmann, Grete, «I globaliseringens tid 1940-2000, Del II». *Norsk innvandringshistorie, Bind III*, Knut Kjelstadli (red.) 2003

Bunæs Runa; Kvigne, Kristian Ottesen; Vandvik, Bjørn m.fl.: *Utlendingsrett*, 1. utg., 2004

Daugstad, G. *Ekteskap over Landegrensene: Ekteskapsmønster og Transnasjonale, Familieetableringer i Perioden 1990-2007*, 2008

Econ Poyry (2010) *Marriages of Convenience: A Comparative Study. Rules and Practices in Norway, Sweden, Germany, Denmark and the Netherlands.*

Eggebø, Helga, "A Real Marriage? Applying for Marriage Migration to Norway" i: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2013
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1369183X.2013.756678>

Einarsen, Terje, «Familieinnvandring, tvangsekteskap og politikk», i: *Tidsskrift for Familierett, arverett og barnrettslige spørsmål*, nr. 2/2005

Einarsen, Terje, «Utlendingsloven med kommentarer», 1. utg., 2008

Gisle, Jon: «Jusleksikon», 3.utgave., 2007

Vevstad, Vigdis, «Utlendingsloven, kommentarutgave», 1. utg., 2010

Starp, Peter, «Grundlæggende udlændingsret I», 1. utg., 2012

Lovregister og forskrifter

- 1814 Kongeriket Norges Grunnlov 17. Mai 1814 (grunnloven)
- 1902 Lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven)
- 1988 Lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her og endringer i lov om fri rettshjelp (utlendingsloven 1988) (OPPHEVET)
- 1990 Forskrift 21. desember 1990 nr. 1028 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. (Utlendingsforskriften 1990) (OPPHEVET)
- 1991 Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap
- 1999 Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)
- 2005 Lov 3. juni 2005 nr. 33 Lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven). (OPPHEVET)
- 2005 Lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)
- 2008 Lov 15. mai 2008 nr. 35 utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)
- 2009 Forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 og utlendingers adgang til riket og dere opphold her (utlendingsforskriften)

Konvensjoner

- EMK Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon, Roma 1950

EØS   Avtale 2. mai 1992 om Det Europeiske Samarbeidsområde

EFTA-avtalen   Efta konvensjonen, 2004

Barnekonvensjonen   FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989

EU-direktiv

2003/86/EC   Council Directive 2003/86/EC of 22 September 2003 on the Right to Family Reunification

Forarbeider

NOU

NOU 2004:20   Ny utlendingslov

Odelstingsproposisjoner

Ot.prp.nr.46 (1986-1987)   Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Ot.prp. nr. 100 (2005-2006)   Om lov om endringer i ekteskapsloven og straffeprosessloven mv. (tiltak for å forhindre tvangsekteskap mv.)

Ot.prp.nr.75 (2006-2007)   Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Instruks og rundskriv utgitt av departementet

- RS 2010-190   Fireårskrav for familieetablering etter utlendingsloven §§ 40, 41, 48, jf. Utlendingsforskriften §§ 9-1, 9-2, 10-23 (Saksnr. 10/959-15)
- RS 2014-021   Vilkår om lovlig opphold for å inngå ekteskap i Norge - ekteskapsloven § 5a, 10.10.2014 (Saksnr. 09/4632-39)
- GI-01/2010   Instruks om proformaekteskap, jf. utlendingslova § 40 fjerde ledd (Saksnr. 201000915-/CEF)
- Q-2009-20   Rundskriv fra Barne- og likestillingsdepartementet; Vedlegg 5 Forskrift om mekling etter ekteskapsloven og barneloven er foreldet, og og viser versjonen før endringer av 6. desember 2007.

UDI/UNE-praksis

- PN 2011-003   Retningslinjer for vurdering av saker i forhold til proforma - utlendingsloven § 40 med mer, 28.04.2011 (10/1580-5)

Rettspraksis

Høyesterett

Dommer som avgjør etter den gamle utlendingsloven

RT. 2003 s. 460

RT. 2006 s. 1657

Dommer som avgjør etter den nye utlendingsloven

RT. 2013 s. 937

Avgjørelser fra underinstanser

Dommer som avgjør etter den gamle utlendingsloven

LB-2011-202232

LB-2010-161308

LB-2010-143744

LB-2010-161308

LB-2010-42528

LB-2010-22897

LB-2009-190622

Dommer som avgjør etter den nye utlendingsloven

LB-2014-8447

LB-2014-32202

LB-2013-116846

LB-2013-1492

LB-2013-196411

LB-2013-145759

LB-2013-36624.

LB-2013-143715

LB-2013-1492

LB-2013-143710

LB-2012-62401

LB-2012-598

LB-2012-205643

LB-2012-197253

LB-2012-79121,

LB-2011-162056

LB-2011-39293

EMD-dommer

Darren Omoregie and Others v. Norway

Case of Darren Omoregie and Others
v. Norway, Judgement 31 July 2008

Antwi and Others v. Norway

Case of Antwi and Others v. Norway,
Judgement 14. february 2012

Nettsider

UNE, Familieinnvandring (2012), 07.05.2012.

<http://www.une.no/no/sakstyper/Familieinnvandring/>

Kommentarutgave.no, Universitetsforlagets blå kommentarutgave på nett,

http://dpx.kommentarutgaver.no/dxp/content/utlendingsloven?id=para_1

Landinfo.no, Ekteskapstradisjoner i Tyrkia, (2009), 30.11.2009,

http://landinfo.no/asset/1087/1/1087_1.pdf

Nettsider som er blitt brukt generelt i oppgaven

www.une.no

www.lovdatab.no

www.udi.no

www.snl.no

www.regjeringen.no

www.stortinget.no

www.udiregelverk.no